

NEGOSLAVCI 2027

AŽURIRANA STRATEGIJA
RAZVOJA OPĆINE DO 2027.
GODINE NA TEMELJU KONCEPTA
“PAMETNA OPĆINA”

VELJAČA 2020

Radna verzija 2.0

Naručitelj:

Općina Negoslavci
Vukovarska 7
HR-32239 Negoslavci

Dokument izradili:

T&MC Group
Miramarska 24
HR-10000 Zagreb
Tel: +385 1 4811 230
www.tmc-holding.com

Sudjelovali u izradi dokumenta:

T&MC Group

- ❖ Dr.sc. Damir Novotny, *Managing Partner*
- ❖ MBA Vedran Sablić, *Consultant*
- ❖ Lucia Punda, mag. oec., *Consultant*

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. METODOLOGIJA IZRADA STRATEGIJE	3
2.1. Usklađenost sa strateški dokumentima višega reda – strategija EU 2020 / EU 2027	5
2.2. Nacionalni operativni programi	7
2.3. Usklađenost s nacionalnim strateškim dokumentima višega reda	8
3. OPĆINA DANAS – ANALIZA SADAŠNJEG STANJA.....	10
3.1. Prirodni potencijali.....	10
3.2. Poljoprivreda, gospodarstvo, turizam.....	11
3.3. Ljudski potencijali i društvena infrastruktura.....	14
3.4. Prometna, komunikacijska, komunalna infrastruktura.....	18
3.5. Financijska analiza.....	24
3.6. SWOT analiza	25
3.7. Razvojne potrebe	26
3.8. Općinski kapital.....	27
4. OPĆINA DO 2027. GODINE – RAZVOJNA STRATEGIJA	29
4.1. Vizija i glavni ciljevi strateškog razvoja Općine u razdoblju 2021 – 2027.	29
4.2. Ciljani pokazatelji ekonomskog razvoja Općine.....	30
4.3. Strateški koncept razvoja Općine – „Negoslavci – pametna općina“	31
4.3.1. Koncept digitalizacije na području Općine	35
4.3.2. Koncept „pametne poljoprivrede“ na području Općine.....	36
4.3.3. Koncept „zelene Općine“.....	40
4.3.4. Koncept „pametnog turizma“ na području Općine	41
4.4. Primjeri dobre prakse – „pametna sela“ i njihovo umrežavanje.....	44
5. STRATEŠKA PODRUČJA DJELOVANJA I PRIORITETI INTERVENCIJE	49
5.1. Strateška područja djelovanja	49
5.1.1. Gospodarstvo, poljoprivreda i turizam.....	50
5.1.2. Obrazovanje, sport, kultura i uvjeti života.....	51
5.1.3. Općinska uprava, komunalne i ruralne usluge	51
5.1.4. Prostor, okoliš i energija.....	51

5.2. Proces planiranja i implementacije razvojnih projekata.....	52
5.3. Financiranje projekata	54
6. MONITORING I EVALUACIJA.....	55
7. LITERATURA I IZVORI.....	59
8. POPIS SLIKA.....	62
9. POPIS TABLICA.....	63

1. UVOD

Općina Negoslavci (dalje u tekstu: Općina) jedinica je lokalne samouprave u Vukovarsko-srijemskoj županiji. Na području Općine ustrojeno je naselje Negoslavci u kojem se nalazi sjedište Općine. Prema popisu stanovništva Hrvatske iz 2011. godine, na području Općine živi 1.463 stanovnika. Općina se prostire na površini od 21,21 km², a okružena je susjednim općinama Bogdanovci i Tompojevci te Gradom Vukovarom. Gustoća naseljenosti Općine iznosi 69 stanovnika / km². Općina je smještena na povoljnem geoprometnom položaju. Kroz Općinu prolazi državni cestovni pravac D-57 koji povezuje Vukovar, Orolik, Nijemce i Lipovac.

Najznačajniji prirodni resursi Općine su poljoprivredne površine. Poljoprivredna proizvodnja predstavljuje temeljnu gospodarsku aktivnost, što ne generira dovoljno novostvorene vrijednosti na području Općine te ne stvara akumulaciju dohotka koja bi omogućila rast privatnih ulaganja niti ulaganja Općine kojima bi se podigla razina općeg blagostanja i životnog standarda. Analizom sadašnjeg stanja, u prvoj fazi izrade ovog dokumenta utvrđeno je kako je broj registriranih nezaposlenih osoba na području Općine pao za 71% u odnosu na 2010. godinu. Glavni razvojni ciljevi Općine sukladno postojećoj Strategiji razvoja su ubrzavanje ekonomskog razvoja Općine i stvaranje novih radnih mesta; povećavanje atraktivnosti Općine za talente, investitore i turiste; povećavanje kvalitete života u Općini kroz očuvanje okoliša, razvoj moderne komunalne i kulturne infrastrukture te razvoj obrazovanja te osiguravanje energetske neovisnosti Općine i jeftinijih i dugoročno održivih izvora energije za kućanstva i poduzeća. U procesu strateškog planiranja i planiranja intervencije je nužno uvažiti potrebu transformacije Općine te stvaranja novih radnih mesta u tercijarnom i "četvrtom" sektoru – sektoru inovativnih i kreativnih djelatnosti.

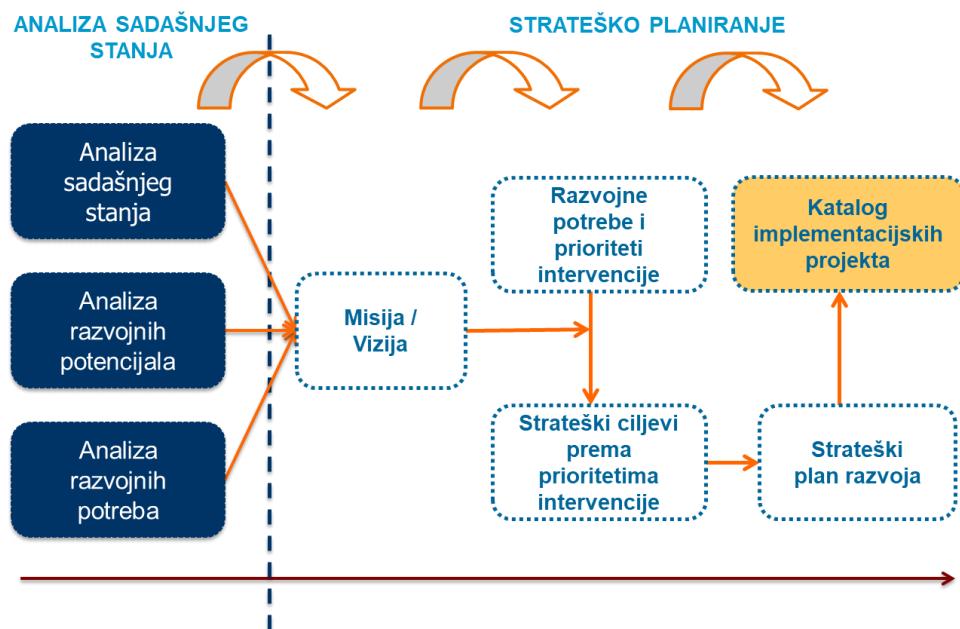
Za programiranje razvoja Općine i planiranje prioritetnih projekata u ovom dokumentu korištene su odrednice strategije "Europa 2020" te postojeći operativni programi za alokaciju strukturnih i kohezijskih fondova EU u Republici Hrvatskoj. U strateškom razdoblju do 2020. godine naglašava se potreba planiranja implementacijskih projekata koji će osigurati pametan, održiv i uključiv rast kao način prevladavanja strukturnih slabosti europskog gospodarstva i poboljšanja njegove konkurentnosti i produktivnosti te podupiranja održivog socijalnog tržišnog gospodarstva. Glavni ciljevi ove strategije odnose se na: zapošljavanje, istraživanje i razvoj, klimatske promjene i energiju, obrazovanje, smanjivanje siromaštva i socijalnu uključenost. Iako nisu poznati detalji, okviri i glavni ciljevi strategije EU 2027 su objavljeni. Nakon definiranja i usvajanja proračuna EU za naredno finansijsko razdoblje, koje se očekuje tijekom 2020. godine, zemlje članice će predlagati nacionalne operativne programe za korištenje EU fondova koji će biti usklađeni s glavnim ciljevima europske strategije. Budući da su već poznati glavni strateški ciljevi koje EU želi ostvariti u narednoj finansijskoj perspektivi kao i područja intervencije kroz strukturne i kohezijske fondove, ovim se dokumentom anticipiraju područja alokacije europskih fondova i njihovo operativno korištenje u Republici Hrvatskoj. Prioriteti intervencije i planirani indikativni implementacijski projekti su u ovom dokumentu usklađeni s vjerojatnom alokacijom strukturnih fondova i budućim mogućnostima korištenja za sufinanciranje razvojnih projekata Općine.

Dokument je u metodološkom smislu usklađen s najboljom praksom planiranja lokalnog razvoja u EU. U prvom dijelu dokumenta su prezentirani rezultati analize sadašnjeg stanja i raspoloživih razvojnih potencijala kao polazne osnovice. Drugi dio dokumenta identificira glavne razvojne vizije i razvojne ciljeve. Treći dio odnosi se na definiranje razvojnih prioritetnih područja djelovanja i područja intervencije.

2. METODOLOGIJA IZRADE STRATEGIJE

U izradi dokumenta Negoslavci 2027 primjenit će se standardna i provjerena metodologija strateškog planiranja u jedinicama lokalne samouprave koja je prikazana u Slici 1.

Slika 1: Metodologija strateškog planiranja jedinica lokalne samouprave

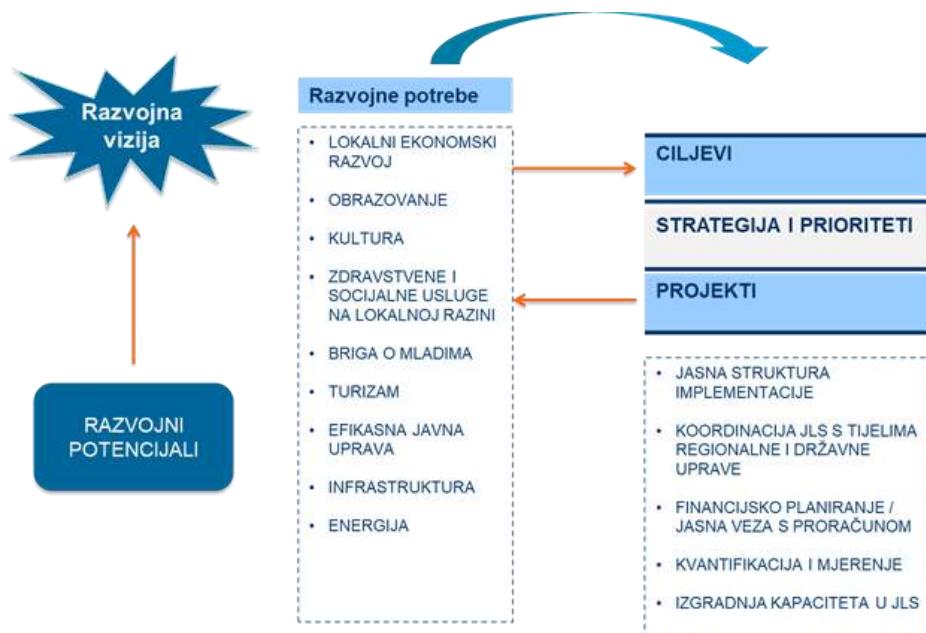

Izvor: T&MC Group

Postupak izrade dokumenta Negoslavci 2027 započinje analizom sadašnjeg stanja koja uključuje i analizu razvojnih potencijala te SWOT analizu. U drugom dijelu dokumenta definirana je vizija razvoja Općine kao podloga za određivanje glavnih (strateških) ciljeva i razvojne strategije kao pokretača dinamičnog socio-ekonomskog razvoja te strateška područja djelovanja (prioritete intervencije) u procesu implementacije. Na temelju razvojnih prioriteta intervencije definiraju se operativni ciljevi. Proces strateškog planiranja nakon zadanih prioriteta i definiranih ciljeva završava izradom strateškog plana te Katalogom implementacijskih projekata. Dokument Negoslavci 2027 temelji se na konceptu "Pametan grad / Pametno selo".

Slika 2 prikazuje integrirani pristup implementaciji. Proces započinje identifikacijom razvojnih potreba Općine na temelju analize sadašnjeg stanja. Na temelju razvojnih potreba definiraju se ciljevi razvoja te strategija i prioriteti. Projekti koji će se predložiti bazirat će se na identificiranim razvojnim potrebama Općine. Kako bi se implementacija razvojnog programa uspješno provela, važne su sljedeće smjernice: jasna struktura implementacije, koordinacija JLS s tijelima regionalne i državne uprave, financijsko planiranje / jasna veza s proračunom, kvantifikacija i mjerenje te izgradnja kapaciteta u JLS.

Slika 2: Integrirani pristup implementaciji

Izvor: T&MC Group

Katalogiziranje implementacijskih projekata predstavlja bitan korak strateškog planiranja. Projekti su usklađeni sa smjernicama i ciljevima u dokumentima višeg ranga, odnosno strategijama regionalnog i ruralnog razvijanja na razini EU te odgovarajućim strategijama i operativnim programima korištenja strukturnih i kohezijskih fondova na razini država – članica.

Priprema i realizacija implementacijskih projekata je kompleksan proces koji zahtijeva strukturiran pristup. Proces započinje strateškim planiranjem i identifikacijom projekata koji će se provesti. Identifikacija projekta bazira se na prethodnim studijama izvedivosti ili poslovnim slučajevima. Nakon identifikacije slijedi proces pripreme projekta koji uključuje izradu studije izvedivosti s CBA analizom. Izradom studije izvedivosti započinje proces implementacije za koji se prethodno mora izraditi plan implementacije. Nakon izrađenog plana implementacije potrebno je izraditi tehničku dokumentaciju kako bi se u konačnici realizirao projekt te osigurala njegova održivost.

Slika 3: Proces pripreme i realizacije implementacijskih projekata

Izvor: T&MC Group

2.1. Usklađenost sa strateški dokumentima višega reda – strategija EU 2020 / EU 2027

Strategija Europa 2020 temeljni je strateški dokument predložen od strane Europske komisije 2010. godine u cilju rasta i otvaranja radnih mesta u Europskoj uniji. U okviru strategije Europa 2020 posebnu ulogu imaju regionalne vlasti te jedinice lokalne samouprave (lokalne vlasti). Europa 2020 naslijedila je Lisabonsku strategiju za razdoblje 2000 – 2010. Budući da strateški dokument ne predstavlja samo formalnost, nego dokument prema kojem se sav razvoj Europske unije usmjerava (financira), za Hrvatsku kao članicu pa tako i Općinu Negoslavci bitno je stalno imati na umu temeljne odrednice razvoja Europske unije. Glavni prioritet strategije Europa 2020 je pokretanje ekonomskog rasta koji mora biti:

- pametan – razvoj gospodarstva koji se temelji na znanju i inovacijama,
- održiv – promicanje zelenijeg, konkurentnijeg gospodarstva koji se temelji na učinkovitom korištenju resursa,
- uključiv – poticanje ekonomije visoke stope zaposlenosti, uz rezultat ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije.

Projekti u područjima koji su prikazani u Slici 4 imat će prednost u financiranju iz strukturnih fondova EU. Općina će se sa svojim razvojnim projektima kandidirati za sufinanciranje strateških projekata iz Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRD), Europskog fonda za ruralni razvoj (EAFRD), Europskog socijalnog fonda (ESF) i Kohezijskog fonda (CF). Ključni izazov bit će pripremiti projekte u okviru sektora prikazanih na Slici 4 koji će biti sufinancirani iz navedenih fondova. Ulaskom u punopravno članstvo EU, položaj i odgovornost za vlastiti razvoj jedinica lokalne samouprave radikalno se mijenja. Pored zajedničke agrarne politike (CAP), politike regionalnog i ruralnog razvoja najvažnije su zajedničke ekonomske politike u EU. U svojoj strategiji Europa 2020 koja obuhvaća razdoblje 2014 – 2020. g., Europska unija definira jasno određenje nastavka proaktivne politike regionalnog razvoja s ciljem poticanja razvoja europskih regija s razinom razvijenosti nižom od europskog prosjeka.

Slika 4: Europa 2020 – sektori u koje će EU usmjeravati ulaganja iz Kohezijskih fondova

	1	“ČISTA” I ENERGETSKI UČINKOVITA VOZILA
	2	SEKTOR ZDRAVSTVENIH USLUGA I FARMACEUTIKA
	3	ODRŽIVO GRAĐEVINARSTVO – ENERGETSKI EFIKASNE ZGRADE INOVATIVNI GRAĐEVINSKI MATERIJALI
	4	BIO-UTEMELJENA INDUSTRIJA I TRŽIŠTA
	5	KULTURNE I KREATIVNE DJELATNOSTI

Izvor: Europski strukturni i investicijski fondovi / Prilagodba T&MC Group

Općina se nalazi u europskoj Podunavskoj makro-regiji (eng: *Danube Macro-Region*) te će na budući razvoj Općine osim europskih struktturnih i kohezijskih politika utjecati i EU strategija i politike razvoja velikih regija, jedna od kojih je Podunavska makro-regionalna strategija.

Makro-regionalne strategija EU je okvir koji omogućava zemljama smještenim u istim regijama zajedničko prepoznavanje i rješavanje razvojnih problema i bolje korištenje zajedničkih razvojnih potencijala. Ovaj se strateški okvir EU podržava iz struktturnih i investicijskih fondova EU. Podunavskom makro-regionalnom strategijom EU do 2020.g. je planirano djelovanje u 11 prioritetnih područja:

1. Mobilnost riječnim prometnim pravcima (A), željeznička i zračna mobilnost (B),
2. Održiva energija,
3. Kultura i turizam,
4. Kvaliteta vode,
5. Okolišni rizici,
6. Bio-raznolikost i okolišna arhitektura,
7. Razvoj društva utemeljenog na znanju,
8. Konkurentnost poduzeća,
9. Ljudski potencijali i sposobnosti,
10. Institucionalni kapaciteti i suradnja, te
11. Sigurnost.

Europska komisija objavila je prvi nacrt EU strategije i glavne ciljeve razvojnih politika (Slika 5) za razdoblje 2021 – 2027. godine. U narednom finansijskom razdoblju Europska komisija predlaže usmjeravanje EU fondova prema pet najvažnijih razvojnih ciljeva:

1. "Pametnja Europa" – ulaganja u inovativne projekte,
2. "Zelenija Europa" – ulaganja u projekte cirkularne ekonomije i lokalne proizvodnje energije,
3. "Povezanija Europa" – ulaganja u mobilnost, prometnice i ICT,
4. "Socijalno osjetljiva Europa" – veća laganja u socijalnu skrb građana,
5. "Europa bliža građanima" – ulaganja u održivi lokalni razvoj.

Slika 5: Strateški ciljevi programskog razdoblja EU 2021.-2027.

Izvor: T&MC Group

2.2. Nacionalni operativni programi

Ulaskom u punopravno članstvo Europske unije, Republika Hrvatska postala je korisnica sredstava iz europskih fondova. Za finansijsko razdoblje 2014 – 2020., RH je iz Europskih strukturnih i investicijskih (ESI) fondova dostupno ukupno € 10.676 mlrd. Od navedenog iznosa, € 8.397 mlrd. odnosi se na ciljeve kohezijske politike, € 2.026 mlrd. za poljoprivredu i ruralni razvoj te € 253 mil. za razvoj ribarstva. Kohezijska politika financira se iz tri glavna fonda:

- kohezijski fond – namijenjen za države članice čiji je BDP po stanovniku manji od 90% prosjeka Europske unije te financira projekte iz područja prometa i okoliša,
- europski fond za regionalni razvoj (EFRD) – cilj jačanje ekonomske i socijalne kohezije u Europskoj uniji te smanjenje razvojnih razlika između njenih regija,
- europski socijalni fond (ESF) – potiče zapošljavanje i mogućnosti zaposlenja u Europskoj uniji.

Kohezijski fond namijenjen je za najmanje razvijene države članice Europske unije čiji je BDP po stanovniku manji od 90% prosjeka EU. Glavna svrha Kohezijskog fonda je jačanje ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije Europske unije u interesu promicanja održivog razvoja. Osim navedenog, zadaća fonda je i osigurati ravnotežu prema ulaganjima, investicijama i infrastrukturom, specifično za svaku državu članicu. Za razdoblje od 2014. do 2020. godine sredstva iz Kohezijskog fonda su usmjerena na 15 država članica: Bugarska, Cipar, Češka, Estonija, Grčka, Hrvatska, Latvija, Litva, Mađarska, Malta, Poljska, Portugal, Rumunjska, Slovačka i Slovenija. Iako je Kohezijski fond uglavnom namijenjen za financiranje velikih nacionalnih projekata čiji su korisnici tijela javne vlasti, prilike za poslovni sektor otvaraju se kroz sudjelovanje u postupcima javne nabave za isporuku dobara, usluga i obavljanja radova. Alokacija strukturnih i kohezijskih fondova u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2014 – 2020. godina je definirana Partnerskim sporazumom između Vlade RH i Europske komisije te usuglašenim nacionalnim operativnim programima.

U razdoblju od 2014. do 2020. godine se alokacija europskih kohezijskih fondova odvija kroz tri operativna programa (Slika 6):

- OP "Konkurentnost i kohezija" koji obuhvaća 10 područja intervencije i alocira EUR 6,88 milijardi,
- OP "Ruralni razvoj" kojim se planira intervencije u 6 prioritetnih područja i alocira EUR 2,02 milijardi, te
- OP "Učinkovitost ljudskih potencijala" kojim se intervenira u 5 područja i alocira EUR 1,52 milijardi.

Slika 6: Nacionalni operativni programi

Strategija Europa 2020		
EUROPSKI FOND ZA REGIONALNI RAZVOJ (EFRD)	EUROPSKI FOND ZA RURALNI RAZVOJ (EFRRD)	EUROPSKI SOCIJALNI FOND (ESF)
PARTNERSKI SPORAZUM IZMEĐU VLADE RH I EUROPSKE KOMISIJE		
Operativni program Konkurentnost i kohezija 2020.	Program ruralnog razvoja 2020.	Operativni program Učinkovitost i ljudski potencijali 2020.
Usmjerava EUR 6,88 milijardi prema 10 glavnih prioriteta: <ol style="list-style-type: none"> 1. Jačanje gospodarstva primjenom istraživanja i inovacija 2. Korištenje ICT 3. Poslovna konkurenčnost 4. Promicanje en. učink. i obnovljivih izvora energije 5. Klimate promjene i upravljanje rizicima 6. Zaštita okoliša i održivost resursa 7. Povezanost i mobilnost 8. Socijalno uključivanje i zdravlje 9. Obrazovanje i cjeloživotno učenje 10. Tehnička pomoć 	Usmjerava EUR 2,02 milijardi temeljem 6 glavnih prioriteta: <ol style="list-style-type: none"> 1. Jačanje inovacija u ruralnim područjima 2. Povećavanje konkurenčnosti svih tipova poljoprivrede 3. Unapređivanje organizacije u prehrambenom lancu 4. Održavanje eko-sustava 5. Unapređivanje iskorišćavanja poljoprivrednih resursa 6. Unapređivanje ekonomskog razvoja, zapošljavanje u ruralnim područjima 	Usmjerava EUR 1,52 milijardi temeljem 5 glavnih prioriteta: <ol style="list-style-type: none"> 1. Visoka zapošljivost i mobilnost radne snage 2. Socijalno uključivanje 3. Obrazovanje i cjeloživotno učenje 4. Pametna administracija 5. Tehnička pomoć

Izvor: Europski strukturni i investicijski fondovi / Prilagodba T&MC Group

Republici Hrvatskoj je u finansijskoj perspektivi EU 2014 – 2020. dostupno ukupno EUR 10.67 milijardi. U narednoj finansijskoj perspektivi EU 2021 – 2027. godine se očekuje smanjivanje kohezijskih fondova i povećavanje lokalne komponente, odnosno smanjivanje intenziteta potpore projektima. Zbog toga je posebno važno izabrati mјere i projekte koji imaju pozitivne učinke na prihode jedinica lokalne samouprave iz kojih je potrebno osigurati vlastitu komponentu za financiranje projekata koji se sufinanciraju iz struktarnih i kohezijskih fondova EU.

2.3. Usklađenost s nacionalnim strateškim dokumentima višega reda

Dokument Negoslavci 2027 je usklađen sa sljedećim nacionalnim strateškim dokumentima višeg ranga:

- Strategija pametne specijalizacije Republike Hrvatske za razdoblje od 2016. do 2020. godine (NN 32/16),
- Akcijski plan za provedbu Strategije pametne specijalizacije Republike Hrvatske za razdoblje od 2016. do 2020. godine (NN 32/16),
- Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. – lipanj 2017. (nacr), te
- Razvojna strategija Vukovarsko-srijemske županije za razdoblje do 2020. godine.

Razvojnom strategijom Vukovarsko-srijemske županije za razdoblje do 2020. godine planirano je ostvarivanje tri glavna razvojna cilja:

1. Održivo gospodarstvo,
2. Razvijeni ljudski potencijali i visoka kvaliteta života, te
3. Moderna infrastruktura i zaštita okoliša.

Za ostvarivanje gornjih razvojnih ciljeva Županija planira djelovanje u 16 prioriteta s 65 intervencijskih mjera.

Prioriteti su:

- Jačanje poduzetništva i privlačenje ulaganja;
- Razvoj gospodarstva temeljenoga na znanju i tehnologiji;
- Povećanje konkurentnosti poljoprivrede;
- Održivi razvoj prehrambenog i drvnog sektora;
- Razvoj i unapređenje kulture i turizma;
- Razvoj tržišta rada;
- Razvoj sustava odgoja i obrazovanja;
- Razvoj visoko-kvalitetnih zdravstvenih;
- Razvoj društvene kohezije;
- Upravljanje razvojem;
- Razvoj ruralnog područja;
- Unapređenje gospodarske infrastrukture;
- Integracija i modernizacija prometne infrastrukture;
- Cjelovito i učinkovito gospodarenje vodama;
- Korištenje obnovljivih izvora energije i poticanje energetske učinkovitosti;
- Očuvanje okoliša i zaštita prirode.

3. OPĆINA DANAS – ANALIZA SADAŠNJEG STANJA

Općina Negoslavci smještena je na sjeveroistočnom dijelu Vukovarsko-srijemske županije, a prostire se na površini od 21,21 km². Područje Općine na sjevernoj strani graniči s Gradom Vukovarom, na zapadnoj strani s Općinom Bogdanovci te na istočnoj strani s Općinom Tompojevci. U pogledu makro-regionalnih strategija, Općina je smještena u europskoj Dunavskoj makro-regiji. Na području Općine ustrojeno je naselje Negoslavci koje predstavlja sjedište Općine. Prema popisu stanovništva iz 2011. godine, na području Općine živi 1.463 stanovnika. U usporedbi s popisom stanovništva iz 2001. godine, prisutna je stagnacija broja stanovnika u Općini.

Prvi stanovnici u ovim krajevima bili su pripadnici panonskih Ilira, ali se spominju i kao njihovi prethodnici panonski Amantiti i Kelti. Oko 33-31. godine pr. Kr. zabilježen je dolazak Rimljana. Prema predanju, selo je naseljeno precima današnjih stanovnika 1690. godine, u Velikoj seobi Srba, pod patrijarhom Arsenijem III Čarnojevićem. Prema popisu stanovnika iz 1732. godine, u Negoslavcima je živjelo 30 srpskih porodica. Usred rata između Austrije i Ugarske, teški uvjeti života, vjerojatno prisutni faktor aklimatizacije u ovim ravničarskim krajevima, imali su teške posljedice za doseljenike. Dolaskom bačkih porodica, polovinom 19. stoljeća, počinje nagli porast broja stanovnika.

Negoslavci su i u Austro-Ugarskoj bili sjedište Općine, što potvrđuju i spisi iz 1894. godine. 1901. godine je izgrađena nova zgrada Općine. Selo je tada brojilo 1.426 stanovnika, a 1.909 godine izgrađena je i nova školska zgrada. U 1912. godini Negoslavci su dobili željezničku vezu. Kada je 1918. godine nastala Kraljevina SHS, u Negoslavce se naseljavaju solunski dobrovoljci. U poslijeratnom razdoblju izgled sela znatno se mijenja, od postojećih šest ulica, u selu nastaju još tri ulice.

Godine 1955. u Negoslavcima je osnovana poljoprivredna zadruga. Četiri godine kasnije u selo je dovedena električna energija, izgrađen vodovod i sve su ulice asfaltirane. Pored Zadruge, znatan dio stanovnika se bavio poljoprivrednom proizvodnjom, a veoma veliki dio stanovnika bio je zaposlen i u nepoljoprivrednim djelatnostima, prvenstveno vukovarskih poduzeća Vupik, Vuteks itd., ali i u Kombinatu Borovo. Migracijom stanovništva u razdoblju poslije Drugog svjetskog rata, u Negoslavce se naseljavaju stanovnici iz centralne i zapadne Bosne i Hercegovine.

3.1. Prirodni potencijali

Općina Negoslavci smještena je u sjeveroistočnom dijelu Vukovarsko-srijemske županije, u povjesnom području Hrvatskog Srijema – izrazito ravničarskom i poljoprivrednom području. U navedenom smislu su prirodni potencijali najvažniji ekonomski resurs u Općini. Prostor Općine pripada u geo-morfološkom smislu prostoru Panonske, odnosno Istočno – hrvatske nizine.

Obradivo poljoprivredno zemljište je najvažnija sastavnica prirodnih potencijala. Na području Općine je registrirano 1.815 hektara obradivog poljoprivrednog zemljišta, odnosno 85,6% ukupnog teritorija Općine. Šuma ima vrlo malo, tek 0,61% područja Općine. Poljoprivredno zemljište se pretežito koristi za ratarsku proizvodnju, odnosno proizvodnju pšenice, kukuruza i ječma. Dvije trećine poljoprivrednih površina je u privatnom vlasništvu, dok je jedna trećina još uvijek u državnom vlasništvu. Državno poljoprivredno zemljište će u narednom razdoblju biti izloženo privatizaciji i/ili nekom drugom dugoročnom obliku upravljanja od strane privatnih zakupaca i obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava.

Prirodni potencijali u Općini nisu ugroženi industrijskom niti urbanističkom devastacijom te u tom smislu mogu biti korišteni za razvoj ekološke poljoprivrede, održivog turizma kao i "zelene" i "cirkularne" ekonomije u cijelini. U okviru Općine postoji jedno zajedničko lovište kojim upravlja lovačko društvo "Fazan". Na prostoru Općine ne postoje nalazišta mineralnih sirovina ili ugljikovodika, osim sirovina za opekarsku proizvodnju.

U Tablici 1 iskazani su prostorni pokazatelji za namjenu površina Općine Negoslavci, a podaci ukazuju kako najveći dio površine Općine čine obradiva poljoprivredna tla s udjelom od 85,60% i građevinska područja s udjelom od 8,88%.

Tablica 1: Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina – Općina Negoslavci

	Ukupno (ha)	% od površine Općine
GRAĐEVINSKA PODRUČJA NASELJA	188,27	8,88
Građevinsko područje naselja	185,44	8,75
Izdvojeno građevinsko područje izvan naselja groblje	2,83	0,13
POLJOPRIVREDNO TLO ISKLJUČIVO OSNOVNE NAMJENE – OBRADIVO	1.815,14	85,60
Osobito vrijedno obradivo tlo	504,83	23,81
Vrijedno obradivo tlo	1.086,48	51,24
Ostala obradiva tla	223,83	10,56
ŠUME ISKLJUČIVO OSNOVNE NAMJENE	12,92	0,61
OSTALO POLJOPRIVREDNO TLO, ŠUME I ŠUMSKO ZEMLJIŠTE	20,57	0,97
VODNE POVRŠINE (AKUMULACIJE)	72,86	3,44
OSTALE POVRŠINE (PROMET)	16,33	0,77
OPĆINA NEGOSLAVCI	2.120,41	100,00

Izvor: Prostorni plan uređenja Općine Negoslavci

3.2. Poljoprivreda, gospodarstvo, turizam

Poljoprivreda

Poljoprivreda u Općini danas čini najvažniju granu gospodarstva s obzirom da zapošljava veliki udio stanovništva. Obradive poljoprivredne površine na području Općine zauzimaju 2.120 hektara što čini 85,6% ukupne površine Općine. Šumske površine zauzimaju 0,61% ukupne površine Općine. Nositelji poljoprivredne djelatnosti na području Općine čine

obiteljska poljoprivredna gospodarstva (OPG). Prema podacima iz upisnika poljoprivrednika Agencije za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju na datum 31.12.2019 u Općini je bilo registrirano ukupno 122 poljoprivredna gospodarstava, odnosno 119 OPG-a, 2 SOPG – a (samoopskrbna poljoprivredna gospodarstva) i zadruga PZ Negoslavci (Tablica 2).

Tablica 2: Broj poljoprivrednih gospodarstava prema vrsti (31.12.2019.)

Vrsta poljoprivrednih gospodarstava	Broj
Obiteljsko gospodarstvo	119
Obrt	-
Samoopskrbno poljoprivredno gospodarstvo	2
Trgovačko društvo	-
Zadruga	1
UKUPNO	122

Izvor: APPRRR / Prilagodba T&MC Group

Gospodarstvo

Na području Općine u 2018. godini bilo je registrirano 54 aktivnih gospodarskih subjekata. Gospodarski subjekt s najviše prihoda je PZ Negoslavci s ukupnim prihodima u iznosu od 12,55 mil. kn (Tablica 3). S obzirom na sektor poduzetništva, na području Općine djeluje poduzeće Gostimirović d.o.o. s ukupnim prihodima u iznosu od 297.134 kn.

Tablica 3: Popis najvećih gospodarskih subjekata po poslovnim prihodima

Poduzeće	Djelatnost	Ukupni prihodi u HRK (2018)
PZ Negoslavci	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo (A)	12.550.000
O.P.G. Veselinović Čedo	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo (A)	5.370.000
Općina Negoslavci	Javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje (O)	3.400.000
Osnovna škola Negoslavci	Obrazovanje (P)	3.250.000
Slobodan Vladislavljević – OPG	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo (A)	2.330.000
Milivoj Marojević – OPG	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo (A)	2.000.000
Duško Latinović – OPG	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo (A)	1.870.000
Gostimirović d.o.o.	Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (I)	297.134
NK Negoslavci	Umjetnost, zabava i rekreacija (R)	211.745
Udruga finansijski oštećenih umirovljenika RH 1991-1998	Ostale uslužne djelatnosti (S)	5.944
UKUPNO		31.284.823

Izvor: Fina – infoBIZ / Prilagodba T&MC Group

Kada promatramo sektorsku strukturu, najveći broj gospodarskih subjekata odnosi se na poljoprivredu, šumarstvo i ribarstvo što ne generira dovoljno novostvorene vrijednosti na području Općine kako bi se omogućio rast privatnih ulaganja i ulaganja Općine kojima bi se podigla razina općeg blagostanja i životnog standarda.

Prema evidenciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje tijekom 2018. godine na području Općine bilo je prosječno 61 zaposlene osobe koje imaju prebivalište na području Općine Negoslavci. S obzirom na strukturu zaposlenih po sektorima u pravnim osobama, najveći broj zaposlenih je u sektoru obrazovanja s udjelom od 41,1% i sektoru javne uprave i obrane s udjelom od 32,9%. Struktura radnih mesta po sektorima je prikazana u Tablici 4.

Tablica 4: Struktura zaposlenih po sektorima (pravne osobe)

Područja djelatnosti prema NKD	Broj zaposlenih	Učešće u %
A – Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	10	13,7
F – Građevinarstvo	1	1,4
G – Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikla	4	5,5
H – Prijevoz i skladištenje	1	1,4
I – Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	3	4,1
O – Javna uprava i obrana, obavezno socijalno osiguranje	24	32,9
P – Obrazovanje	30	41,1
UKUPNO	73	100%

Izvor: Državni zavod za statistiku / Prilagodba T&MC Group

S obzirom na broj obrtnika na području Općine, trenutno je registrirano 5 aktivnih obrta sukladno podacima iz Registra obrtnika Ministarstva gospodarstva, poduzetništva i obrta.

Struktura poduzeća na području Općine i radna mjesta koja ta poduzeća stvaraju nije povoljna. S obzirom da se izvorni prihodi Općine u najvećem dijelu formiraju iz poreza na dohodak, ovakva struktura ima za posljedicu nižu razinu prihoda proračuna Općine od one prosječne u usporedivim jedinicama lokalne samouprave u Hrvatskoj i dunavskoj regiji EU. Analiza sadašnjeg stanja ukazuje na potrebu za stvaranjem kvalitetnih radnih mesta kao glavnu razvojnu potrebu Općine.

Turizam

Prostor Općine Negoslavci je područje koje je u vrijeme Domovinskog rata bilo privremeno nedostupno pa je stagniralo u ukupnom gospodarskom razvoju. Također, turizam kao industrija i gospodarska grana se također nije razvijao. Nije bilo ulaganja u razvoj turističke infrastrukture, niti su turistički resursi na području Općine valorizirani u turističke svrhe. a niti turizam kao dio gospodarstva zbog rata nije se razvijao niti u okviru svojih prirodnih mogućnosti. Na području Općine Negoslavci kao postojiće turističko, odnosno rekreacijsko područje, izdvaja se područje ribnjaka "Dobra voda" čija površina iznosi 3,1 hektara, kao i okolno područje koje je ritskog karaktera i poznato kao lovno područje u površini od 16,2 hektara. Bitno je planski razvijati turističku infrastrukturu na tom području, bez neplanskih intervencija, primjerice izletničkih kuća i sl.

Kao potencijalni turistički resurs i osnova za turističku ponudu mogu biti razne manifestacije stalnog karaktera, koje svojim održavanjem i karakterom mogu privući i određeni broj posjetitelja. Također, potrebno je spomenuti mogućnost razvoja ribolovnog turizma s obzirom na ribnjak "Dobra voda".

Općina Negoslavci nema svoju turističku zajednicu, a prema podacima Državnog zavoda za statistiku na području Općine nisu zabilježeni dolasci turista. U Tablici 5 nalazi se popis kulturnih dobara na području Općine Negoslavci.

Tablica 5: *Popis kulturnih dobara na području Općine*

Naziv	Broj
ZAŠTIĆENA KULTURNA DOBRA	
Crkva Uspenja Bogorodice, vukovarska 28	Z-1156
Skupne grobnice (2) boraca JA, mjesno groblje	ROS-0351-1973
EVIDENTIRANA KULTURNA DOBRA	
Spomen česma palim borcima i ŽFT, centar sela	-
Skupna grobnica 7 strijeljanih boraca u Dudiku	-
Spomen ploča D. Plećašu i ostalim učesnicima NOR, zgrada društvenog doma	-

Izvor: Ministerstvo kulture, Konzervatorski odjel u Vukovaru

umjetnički rukovoditelj društva.

Na području Općine djeluje Kulturno umjetničko društvo Bekrija u sastavu "Prosvjetinog" pododbora u Negoslavcima od njegovog osnivanja. U vrijeme kada je financiranje rada bio najveći problem kulturnog amaterizma, Negoslavačani su se potrudili da i sami daju doprinos razvoju društva i podizanju programske kvalitete. Repertoar društva njeguje narodnu tradiciju, običaje, plesove i pjesme srpskog naroda u Republici Hrvatskoj, te tradiciju proteklu iz Srbije. Na repertoaru se nalaze koreografije Čedomira Čede Ristića, kao i folklorne točke novijeg datuma, čiji je autor

3.3. Ljudski potencijali i društvena infrastruktura

Ljudski potencijali

U 2011. godini na području Općine Negoslavci bilo je registrirano 1.463 stanovnika. Kada se u obzir uzmu povijesni podaci koji datiraju od 1961. godine, na području Općine je zabilježen trend pada broja stanovnika te je u razdoblju od 2001. zabilježena stagnacija broja stanovnika. Općina Negoslavci je poput ostalih jedinica lokalne samouprave u Republici Hrvatskoj bila suočena s problemom iseljavanja stanovništva.

Tablica 6: *Krećanje broja stanovnika na području Općine 1961-2011.*

Negoslavci	Broj stanovnika
2011.	1.463
2001.	1.466
1991.	1.682
1981.	1.698
1971.	1.795
1961.	1.506

Izvor: Državni zavod za statistiku / Prilagodba T&MC Group

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku za 2011. godinu, nacionalnu strukturu stanovništva u Općini najvećim dijelom čine Srbi s 96,86%, zatim Hrvati s 1,78%, a onda Mađari s 0,27% od ukupnog stanovništva (Tablica 7).

Tablica 7: *Stanovništvo prema nacionalnosti*

Negoslavci	Nacionalnost (2011)
Srbi	96,86%
Hrvati	1,78%
Mađari	0,27%
Rusini	0,21%
Makedonci	0,14%
Ukrajinci	0,14%
Bošnjaci	0,07%
Crnogorci	0,07%
Nijemci	0,07%

Izvor: Državni zavod za statistiku / Prilagodba T&MC Group

U razdoblju od 2014. do 2018. godine zabilježeni su negativni demografski trendovi. Veći je broj umrlih u odnosu na broj rođenih. Prema statističkim podacima možemo uočiti starenje stanovništva. Prema popisu stanovništva iz 2011. godine, u Općini je 46% muškaraca i 54% žena.

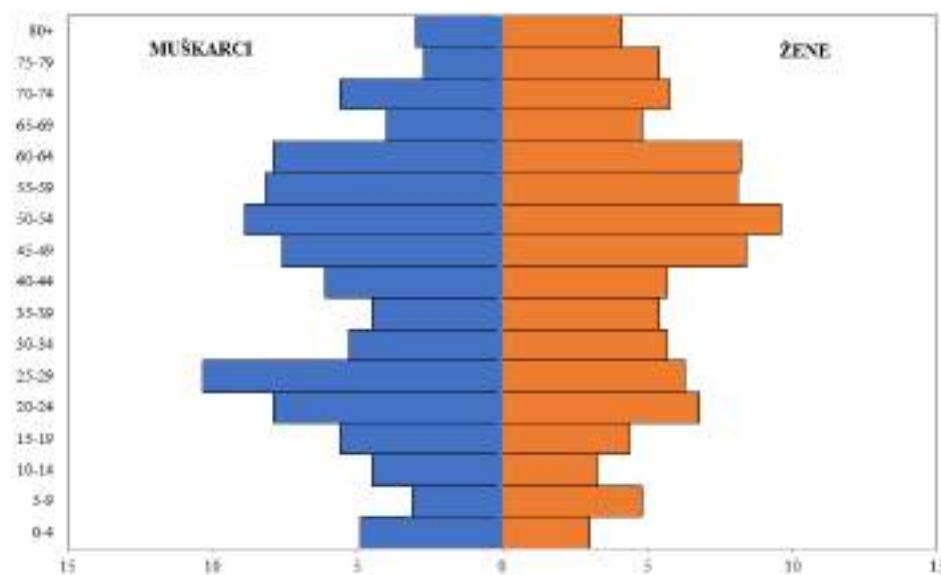
Tablica 8: *Prirodni prirast u Općini*

Godina	Živorođeni	Umrli	Prirodni prirast	Vitalni indeks
2014.	9	19	-10	47,4
2015.	8	21	-13	38,1
2016.	7	22	-15	31,8
2017.	11	19	-8	57,9
2018.	10	24	-14	41,7

Izvor: Državni zavod za statistiku / Prilagodba T&MC Group

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine, najzastupljenija dobna skupina kod muškaraca je između 25 i 29 godina, ali je također značajna i skupina osoba od 50 do 54 godina starosti (Slika 7). Kod žena najzastupljenije su dobne skupine između 50 i 54 godina te 45 i 49 godina.

Slika 7: Demografska slika stanovništva Općine Negoslavci

Izvor: Državni zavod za statistiku / Prilagodba T&MC Group

Prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, u prosincu 2019. godine na području Općine broj registriranih nezaposlenih osoba iznosio je 44, odnosno 23 muškaraca i 21 žena (Tablica 9). Nezaposlenih bez osnovne škole, s nezavršenom i dovršenom osnovnom školom bilo je 34% od ukupnog broja. Završeno srednjoškolsko obrazovanje imalo je 56% od ukupnog broja registriranih nezaposlenih. U Općini je 9% nezaposlenih imalo završeno visokoškolsko obrazovanje.

Tablica 9: Struktura nezaposlenih, prosinac 2019. g.

	Muškarci	Žene	Ukupno
Bez škole i nezavršena osnovna škola	0	1	1 (2,3%)
Osnovna škola	9	5	14 (32%)
Srednja škola	12	13	25 (56%)
Prvi stupanj fakulteta, stručni studij	0	1	1 (2,3%)
Fakulteti, akademije, magisterij, doktorat	2	1	3 (6,8%)
UKUPNO	23	21	44 (100%)

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje

S obzirom na obrazovnu strukturu nezaposlenih osoba na području Općine, prisutna su manja odstupanja od obrazovne strukture ukupno nezaposlenih osoba u Republici Hrvatskoj. Učešće nezaposlenih bez obrazovanja i sa završenom osnovnom školom u ukupnom broju zaposlenih na državnoj razini je u prosincu 2019. godini iznosilo 24,9%, a učešće nezaposlenih sa završenim srednjoškolskim obrazovanjem 59,2%. U odnosu na državnu razinu, u Općini je nešto veći postotak nezaposlenih bez obrazovanja i sa završenom osnovnom školom (34%). Broj registriranih nezaposlenih u ljetnim

mjesecima u 2019. godini pao na 29 (lipanj i srpanj), odnosno 32 (kolovoz) i 35 (rujan). Smanjenje broja nezaposlenih osoba posljedica je sezonskog zapošljavanja u ljetnim mjesecima te iseljavanja s područja Općine u druge zemlje EU.

Društvena infrastruktura

Na području Općine djeluje Osnovna škola Negoslavci. Početkom 2018./2019. godine ukupno je bilo zaposleno 22 učitelja u 8 razrednih odjela, a 79 učenika pohađalo je osnovnu školu.

Tablica 10: *Osnovne škole, razredni odjeli, učenici i učitelji, početak školske godine 2018./2019.*

Škole	Razredni odjeli	Učitelji	Učenici		
			Ukupno	I. – IV. razred	V. – VIII. razred
1	8	22	79	38	41

Izvor: Državni zavod za statistiku / Prilagodba T&MC Group

Na području Općine ne postoji izgrađen dječji vrtić te se djelatnost predškolskog odgoja provodi pri Osnovnoj školi Negoslavci. Početkom pedagoške 2018./2019. godine, u vrtiću je bilo upisano 18 djece za koje se brine jedan odgojitelj ili učitelj.

Tablica 11: *Dječji vrtići i druge pravne osobe, djeca i zaposleni, početak pedagoške godine 2018./2019.*

Dječji vrtići i druge pravne osobe	Djeca				Zaposleni		
	Ukupno	do 3. godine	3 - 5	5 i više godina	Ukupno	Odgojitelji i učitelji	Zdravstveno osoblje
1	18	-	-	18	1	1	-

Izvor: Državni zavod za statistiku / Prilagodba T&MC Group

Na području Općine osnovnoškolsko obrazovanje vrši se u Osnovnoj školi Negoslavci. Prvi odjel Osnovne škole otvoren u 1761. godini kada je podignuta i prva školska zgrada. Nova školska zgrada izgrađena je 1981. godine na mjestu gdje se nekada nalazila "mala škola" opremljena suvremenim nastavnim sredstvima i spada u red najmodernijih četverorazrednih škola u Hrvatskoj. Danas škola ima 8 odjela, računalni kabinet, opremljenu školsku knjižnicu te pri školi uspješno radi ustanova za predškolski odgoj djece.

Prema podacima Ministarstva uprave, na području Općine je registrirano ukupno 10 aktivnih udruga (Tablica 12).

Tablica 12: Popis udruga na području Općine

Naziv udruge	Područja djelovanja
Udruga umirovjenika "Sremac"	Socijalna djelatnost
Udruga žena "Negoslovčanke"	Ljudska prava, održivi razvoj, socijalna djelatnost
DVD Negoslavci	Tehnička
Udruga finansijski oštećenih umirovljenika RH 1991-1998	Ljudska prava
Projekt centar Negoslavci	Međunarodna suradnja, održivi razvoj, zaštita prava
Šahovski klub "Negoslavci"	Sport
Nogometni klub "Negoslavci"	Sport
Lovačko društvo "Fazan"	Gospodarska
Powerlifting klub omladinac Negoslavci	Sport, nomenklatura sportova
Športsko ribolovna udruga "Dobra voda"	Gospodarska, nomenklatura sportova

Izvor: Ministarstvo uprave - Registar udruga

S obzirom na ostale društvene ustanove, u zgradama sjedišta Općine djeluje ambulanta – jedinica primarne zdravstvene zaštite s jednim liječničkim timom. Ambulanta ne djeluje u adekvatnom prostoru te je nužno osigurati novi prostor. Na području Općine djeluje ambulanta Veterinarske stanice Vukovar.

Na prostoru Općine ne postoji izgrađen društveni dom ili dom kulture kao središnje mjesto kulturnih događaja i javnog života.

Od sportske infrastrukture, odnosno sportskih građevina u Općini postoji samo jedno nogometno igralište te igralište za mali nogomet.

Na prostoru Općine djeluje parohija Srpske pravoslavne crkve. Parohijska crkva "Uspenja Bogorodice" je registrirani spomenik kulture. Uz crkvu nedostaje stambeni prostor za svećenika i prostor za ostale crkvene aktivnosti (parohijski dom).

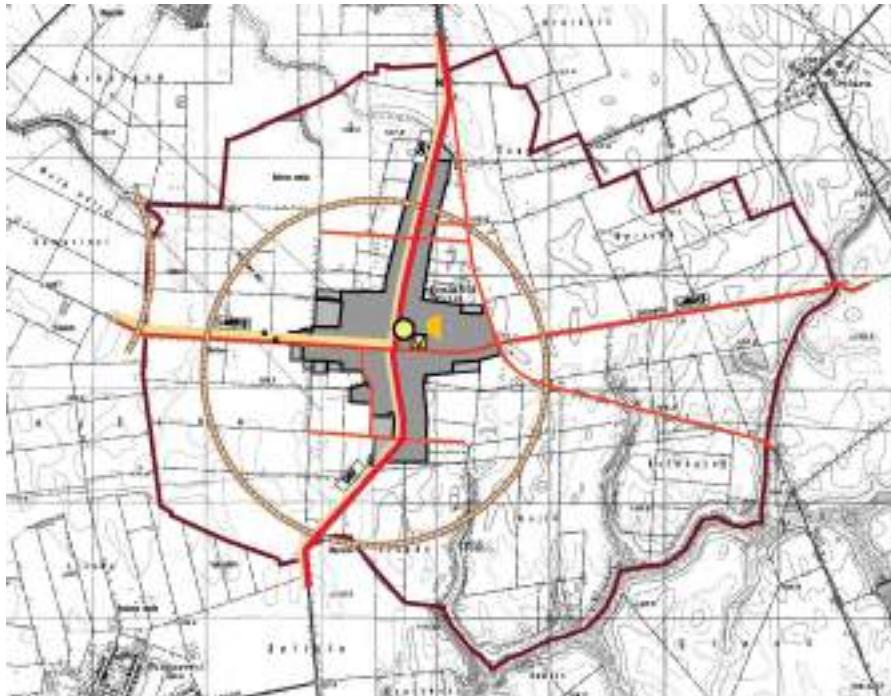
3.4. Prometna, komunikacijska, komunalna infrastruktura

Na području Općine postoji razvijena prometna i komunalna infrastruktura. Prometna infrastruktura obuhvaća državnu cestu D-57 i lokalnu cestu unutar naselja Negoslavci. Cijelo područje Općine pokriveno je telekomunikacijskim uslugama i pristupom Internetu. Na području Općine izgrađen je sustav vodoopskrbe, ali ne postoji sustav odvodnje otpadnih voda koje se trenutno odvode u septičke jame. Za ubrzavanje razvoja u okviru koncepta "Pametan grad / pametno selo" bit će potrebno razvijati lokalnu bežičnu mrežu za pristup Internetu na temelju pete (5G) generacije mobilne telefonije. Općina nema vlastito poduzeće za gospodarenje otpadom, već je koncesijskim ugovorom ustupila pravo gospodarenja privatnom koncesionaru Strunje trade d.o.o. Na području Općine izgrađena je elektrodistribucijska mreža.

Prometna infrastruktura

Općina je relativno dobro prometno povezana te se nalazi u neposrednoj blizini gradova Vukovar i Vinkovci. Kroz područje Općine prolazi državna cesta D-57 koja povezuje Vukovar, Orolik, Nijemce i Lipovac. Kroz naselje Negoslavci prolazi lokalna cesta LC 46013 (Slika 7).

Slika 7: Mreža cestovnog prometa u Općini

Izvor: Prostorni plan uređenja Općine Negoslavci / Prilagodba T&MC Group

Najbliža zračna luka nalazi se u Osijeku koja je od Općine Negoslavci udaljena 30 km, a najbliža željeznička stanica nalazi se u Vukovaru i Vinkovcima.

Kroz Vukovarsko-srijemsку županiju prolazi europski željeznički koridor X, a u obnovu željezničke infrastrukture u ovom koridoru već je uloženo ili se planiraju uložiti značajna sredstva iz strukturnih fondova EU. Ova će ulaganja pridonijeti povećanoj integraciji ovog dijela koridora X u europsku željezničku mrežu. S obzirom na blizinu Vinkovca, kao veliko željezničko čvorište, povezanost Općine s vodećim tržištima putnika i roba u EU putem željeznice će se u budućnosti značajno poboljšati.

Blizina Grada Vukovara u kojem se nalazi velika luka na rijeci Dunav, najznačajnijej europskoj riječnoj prometnici i najvećem europskom riječnom resursu, omogućava povezanost Općine sa glavnim centrima u srednjoj Europi putem ove rijeke. Najvažniji projekt povezan s korištenjem potencijala Dunava za Vukovarsko-srijemsку županiju je planirani projekt izgradnje višenamjenskog kanala Dunav-Sava, kojim bi se značajno unaprijedio promet u unutrašnjosti Županije te koji bi imao značajan multiplikacijski učinak na jedinice lokalne samouprave kroz mogućnosti širenja mreža kanala za navodnjavanje poljoprivrednih površina.

Komunikacijska infrastruktura

Područje Općine pokriveno je pristupnom telekomunikacijskom mrežom. Na području Općine izgrađena je telefonska centrala te poslovničke pošte u samom središtu naselja Negoslavci. Na Slici 8 prikazana je karta pokrivenosti Općine fiksnim pristupom internetu. Sva kućanstva u naselju Negoslavci pokrivena su pristupom internetu brzine do 30 Mbit/s (crvena boja), a određena mjesta pristupnim brzinama od 30 do 100 Mbit/s (plava boja). Kroz područje Općine također prolazi svjetlovodni kabel u vlasništvu Hrvatskog Telekoma d.d.

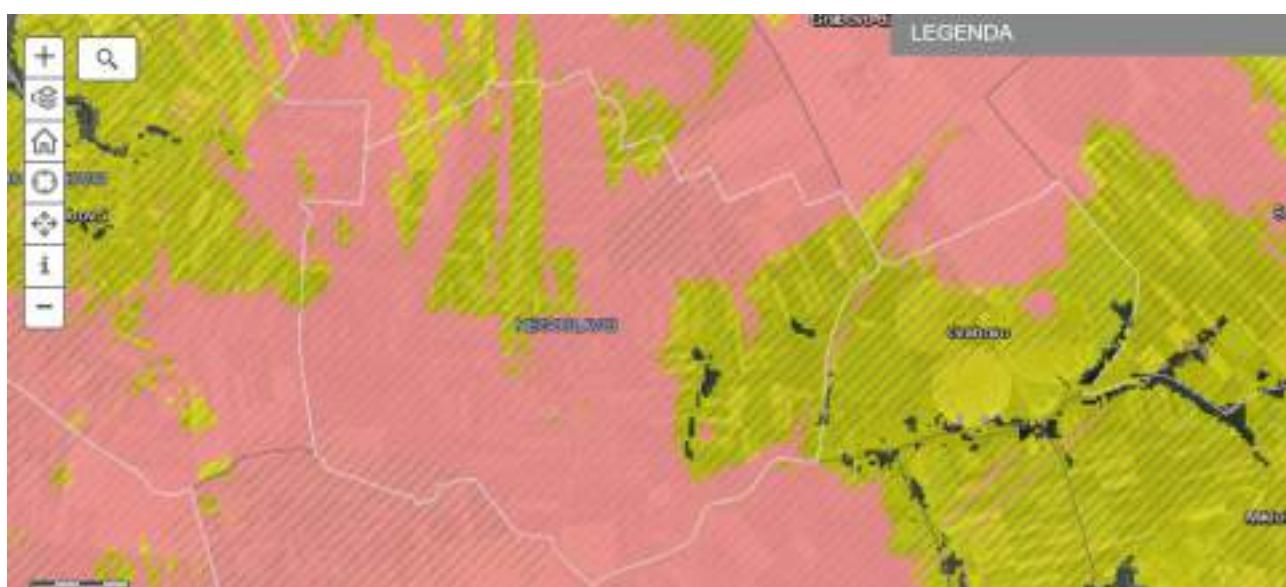
Slika 8: *Pokrivenost fiksnim pristupom telekomunikacijskim uslugama u Općini*

Izvor: HAKOM

Prostor Općine potpuno je pokriven signalima mobilne telefonije (Slika 9). Aktualni podaci na stranici HAKOM-a ukazuju kako je područje Općine većinom pokriveno 4G signalom (crvena boja), a naselje Negoslavci 3G signalom (žuta boja).

Slika 9: *Pokrivenost mobilnim telekomunikacijskim signalom u Općini*

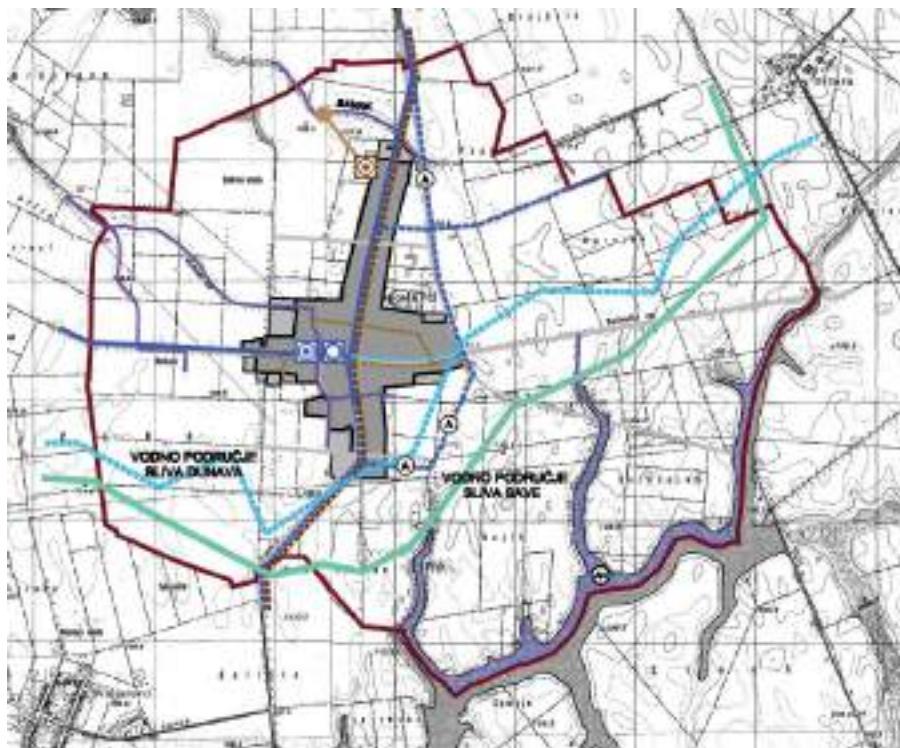
Izvor: HAKOM

Komunalna infrastruktura

Općina Negoslavci ima relativno razvijenu komunalnu infrastrukturu te su potrebni daljnji razvoj i ulaganja u području odvodnje otpadnih voda.

Usluge opskrbe vodom i odvodnju pruža komunalno poduzeće Vodovod grada Vukovara d.o.o. čiji su osnivači Grad Vukovar i općine Tompojevci, Bogdanovci i Borovo. Poduzeće je u 2018. godini ostvarilo 26,7 mil. kuna prihoda te dobit u iznosu od 27.743 kuna. Vodoopskrba je dobro razvijena na području Općine te je dostupna svim stanovnicima Općine, a također su planirani radovi na izgradnji sustava odvodnje prema Prostornom planu (Slika 10). Distributivno područje Vodovoda grada Vukovara d.o.o. obuhvaća Grad Vukovar te okolne općine, uključujući i Općinu Negoslavci. S obzirom da je sustav vodoopskrbe na području Općine relativno dobro razvijen, nisu potrebna dodatna značajna ulaganja.

Slika 10: *Vodoopskrba i odvodnja na području Općine Negoslavci*

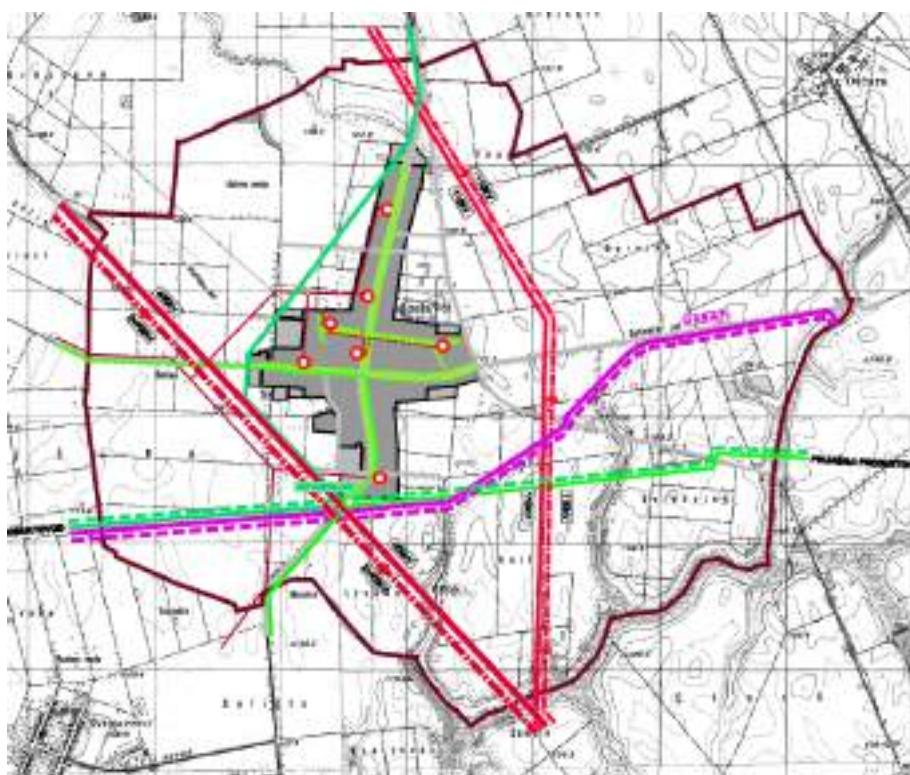
Izvor: Prostorni plan uređenja Općine Negoslavci

Na prostoru Općine ne postoji izgrađen sustav odvodnje vode, a otpadne vode iz objekata u Općini se trenutno odvode u septičke jame od kojih je veliki broj njih izveden kao propusne i poluotvorene septičke jame (propuštaju sadržaje u okolini teren), što ne odgovara propisnom projektiranju i ne zadovoljava kriterij da septičke jame budu nepropusne. Nadalje, time se stvara opasnost od nakupljanja i razmnožavanja štetnika u blizini, posebice muha, glodara i komaraca. Prema Prostornom planu, planirana je izgradnja kanalizacijske mreže koja uključuje uređaj za pročišćavanje vode te ispust.

Distributer električne energije na području Vukovarsko-srijemske županije je HEP Operator distribucijskog sustava d.o.o. – Elektra Vinkovci. Na području Elektre Vinkovci izgrađene su transformatorske stanice TS 110/35 Kv koje svojom snagom zadovoljavaju postojeću potrošnju električne energije. Područje Općine pokriveno je opskrbom električnom energijom, a

na području Općine izgrađene su transformatorske stanice TS 10 (20) 0.4 Kv (Slika 12). Osim navedenog, kroz područje Općine prolaze nadzemni dalekovodi snage 400, 110 i 10 (20) kV te dvostruki dalekovod. Na području Općine ne postoji postrojenje za proizvodnju energije.

Slika 11: Energetski sustav na području Općine Negoslavci

Izvor: Prostorni plan uređenja Općine Negoslavci

Na području Općine Negoslavci izgrađen je lokalni sustav plinoopskrbe, a koncesionar za opskrbu plinom na području Općine je Prvo plinarsko društvo d.d. iz Vukovara (Slika 11). Kroz područje Općine također prolazi magistralni plinovod Vinkovci – Negoslavci – Vukovar.

S obzirom na gospodarenje otpadom, koncesionar za područje Općine Negoslavci je komunalno poduzeće Strunje trade d.o.o. Otpad sa područja Općine trenutno se odlaže na odlagalište komunalnog otpada "Petrovačka dola" u Vukovaru. Za odlagalište "Petrovačka dola" predviđeno je postepeno saniranje i proširenje, te konačno zatvaranje odlagališta nakon izgradnje i stavljanja u funkciju regionalnog centra za gospodarenje otpadom. Na području Općine Negoslavci trenutno je u funkciji sustav sakupljanja i zbrinjavanja komunalnog otpada na način da se isti organizirano prikuplja po domaćinstvima i privrednim subjektima. Također, na području Općine u dvorištu postavljen je jedan zeleni otok na kojem su postavljeni spremnici za selektivno prikupljanje: papira, plastike i stakla, dok se prikupljanje glomaznog otpada provodi po pozivu korisnika koji imaju pravo na odvoz glomaznog otpada jednom godišnje.

U Općini je nužna suradnja s pružateljem javne usluge / koncesionarom kako bi se u što kraćem roku uspostavio sustav sakupljanja komunalnog otpada sukladno zahtjevima Uredbe o gospodarenju komunalnim otpadom (NN 50/17). Istovremeno je potrebno poraditi na edukaciji stanovništva jer je vidljivo da su količine otpada s potencijalom za recikliranje sakupljenog prethodnih godina ispod očekivanih vrijednosti (Tablica 13).

Tablica 13: Količine odvojeno sakupljenih vrsta otpada

Godina	Papir (t)	Plastika (t)	Staklo (t)	Metal (t)	Glomazni otpad / (t)	Tekstil (t)	Biootpad (t)
2015.	0,00	0,00	0,00	0,00	2,02	0,00	0,00
2016.	4,65	0,50	1,99	0,00	2,43	0,00	0,00

Izvor: Plan gospodarenja otpadom u Općini Negoslavci za razdoblje od 2018. do 2024. godine

Udio miješanog komunalnog otpada u ukupno sakupljenom otpadu na području Općine Negoslavci za 2016. godinu iznosio je 92,84%, dok je sav ostali sakupljeni otpad činio tek 7,16%. Analizirajući podatke za 2016. godinu uočava se da je na razini Općine Negoslavci udio odvojeno sakupljenih vrsta komunalnog otpada zanemariv u odnosu na državni prosjek (Tablica 14), što ukazuje na nizak stupanj primarne selekcije otpada. Postignuti rezultati su ispod državnog prosjeka te je potrebno nastaviti sa započetim aktivnostima u cilju dostizanja propisanih ciljeva.

Tablica 14: Udio miješanog i odvojeno sakupljenog komunalnog otpada u RH i Općini Negoslavci - 2016

Godina	2016
Republika Hrvatska	
udio miješanog komunalnog otpada (%)	74
udio ostalih vrsta komunalnog otpada (%)	26
Općina Negoslavci	
udio miješanog komunalnog otpada (%)	92
udio ostalih vrsta komunalnog otpada (%)	7

Izvor: Plan gospodarenja otpadom u Općini Negoslavci za razdoblje od 2018. do 2024. godine

Općina Negoslavci je sukladno Planu gospodarenja otpadom za razdoblje od 2018. do 2024. godine definirala sljedeće ciljeve:

- Unaprijediti sustav gospodarenja komunalnim otpadom;
- Unaprijediti sustav gospodarenja posebnim kategorijama otpada;
- Unaprijediti sustav gospodarenja opasnim otpadom;
- Sanirati lokacije onečišćene otpadom;
- Kontinuirano provoditi obrazovno-informativne aktivnosti;
- Unaprijediti informacijski sustav gospodarenja otpadom;
- Unaprijediti nadzor nad gospodarenjem otpadom;
- Unaprijediti upravne postupke u gospodarenju otpadom;

S obzirom da Općine Negoslavci prema zadnjem Popisu stanovništva iz 2011. godine ima manje od 1.500 stanovnika, prema Zakonu nema obvezu izgradnje reciklažnog dvorišta.

3.5. Financijska analiza

Analiza proračuna i financijskog položaja Općine u protekle tri godine pokazuje snažan rast ukupnih prihoda (Tablica 15). Izvorni prihodi ostvaruju ubrzani rast u 2019. godini kao rezultat fiskalnih reformi te transfera iz fonda fiskalnog izravnjanja na razini središnje Države prema proračunu. Najveći udio u rashodima u 2020. godini odnosi se na rashode za zaposlene i materijalne rashode. Rashodi investicija (nabave nefinancijske imovine) se za 2020. godinu planiraju u iznosu od 1,7 milijuna kuna.

Tablica 15: Proračun Općine Negoslavci

	2018	2019	2020
RAČUN PRIHODA I RASHODA			
Prihodi poslovanja	4.708.700	6.100.200	5.353.000
Prihodi od poreza	2.974.200	3.020.200	3.080.000
Pomoći iz inozemstva i od subjekata unutar općeg proračuna	1.566.000	2.806.000	2.068.000
Prihodi od imovine	34.500	140.000	48.000
Prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknada	134.000	134.000	157.000
Ostali prihodi	-	-	-
Kazne, upravne mjere i ostali prihodi	-	-	-
Prihodi od prodaje nefinancijske imovine	-	-	-
Primici od finansijske imovine i zaduzivanja	-	-	-
Rashodi poslovanja	3.556.200	5.379.604	3.621.000
Rashodi za zaposlene	1.411.500	1.657.400	929.000
Materijalni rashodi	1.277.700	2.698.704	1.633.000
Finansijski rashodi	20.000	11.000,00	10.000
Subvencije	-	-	-
Pomoći dane u inozemstvo i unutar općeg proračuna	-	-	-
Naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade	170.000	185.500	181.000
Ostali rashodi	677.000	827.000	868.000
Rashodi za nabavu nefinancijske imovine	1.152.500	2.587.500	1.732.000
Izdaci za finansijsku imovinu i otplate zajmova	-	-	-
VIŠAK / MANJAK	1.000.000	1.866.904	0

Izvor: Općina Negoslavci – Proračun / Prilagodba T&MC Group

Analiza bilance stanja imovine i obveza na dan 31.12.2018. godine pokazuje da se Općina financira uglavnom iz vlastitih izvora (Tablica 16). Općina krajem 2018. godine ima 366.516 kuna ukupnih obveza. Na kraju 2018. godine Općina je imala rezerve gotovine u iznosu od 2.092.152 kuna. Analiza financija ukazuje na vrlo stabilan finansijski položaj Općine kao jedinice lokalne samouprave.

Tablica 16: Bilanca Općine Negoslavci za 2018. godinu

	Stanje 1. siječnja	Stanje 31. prosinca	Indeks (3/2)
IMOVINA	4.562.562	5.432.571	134,4
Nefinancijska imovina	4.451.761	4.895.399	110,0
Neproizvedena dugotrajna imovina	-	-	-
Proizvedena dugotrajna imovina	4.451.761	4.895.399	110,0
Dugotrajna nefinancijska imovina u pripremi	-	-	-
Financijska imovina	980.810	2.403.792	245,1
Novac u banci i blagajni	819.758	2.092.152	255,2
Depoziti, jamčevni polozi i potraživanja od zaposlenih te za više plaćene poreze i ostalo	1	1	100,0
Potraživanja za dane zajmove	-	-	-
Dionice i udjeli u glavnici	-	-	-
Potraživanja za prihode poslovanja	161.051	170.372	105,8
Potraživanja od prodaje nefinancijske imovine	-	-	-
Rashodi budućih razdoblja i nedospjela naplata prihoda	-	-	-
OBVEZE I VLASTITI IZVORI	5.432.571	7.299.192	134,4
Obveze	150.243	366.516	243,9
Obveze za rashode poslovanja	49.993	366.516	733,1
Obveze za nabavu nefinancijske imovine	100.250		0,0
Obveze za vrijednosne papire	-	-	-
Obveze za kredite i zajmove	-	-	-
Vlastiti izvori	5.282.328	6.932.676	131,2
Vlastiti izvori i ispravak vlastitih izvora	4.451.761	4.895.400	110,0
Višak prihoda	669.515	2.461.686	367,7
Manjak prihoda	-	-	-
Obračunati prihodi poslovanja	161.052	170.372	105,8
Obračunati prihodi od prodaje nefinancijske imovine	-	-	-

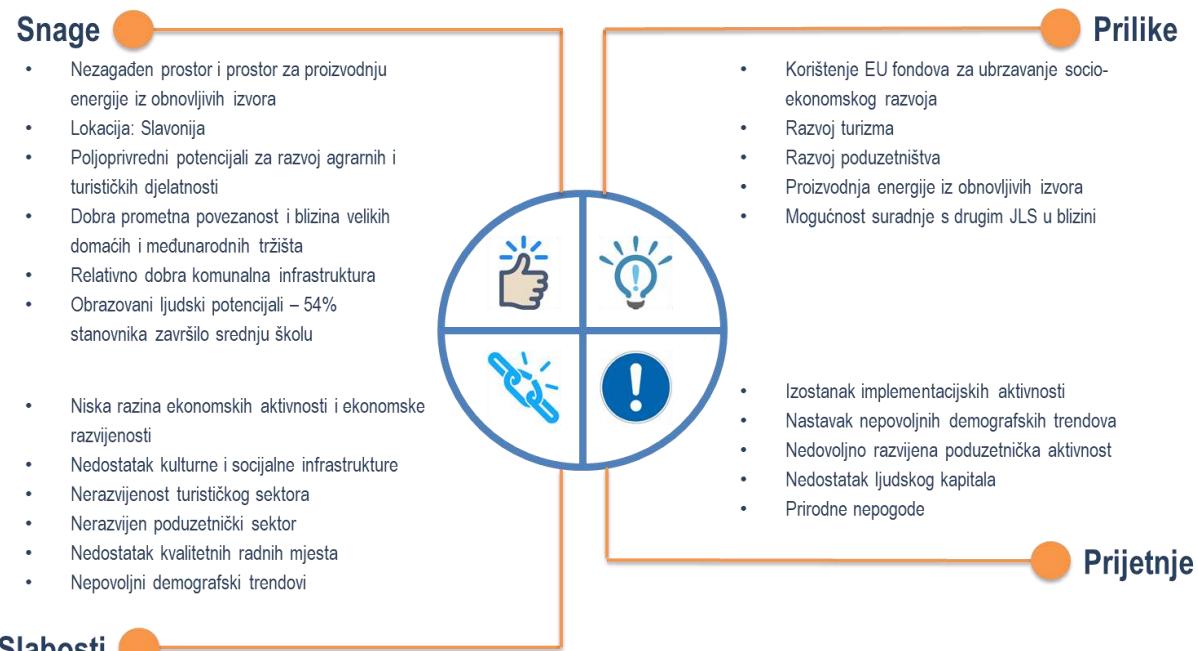
Izvor: Općina Negoslavci – Financijski izvještaj / Prilagodba T&MC Group

3.6. SWOT analiza

Analiza snaga i slabosti te analiza prilika i prijetnji – SWOT analiza, sastavni je dio analize sadašnjeg stanja. SWOT analiza za Općinu Negoslavci prikazana je na Slici 12. Najveća snaga Općine sastoji se u njezinom nezagodenom prostoru koji je pogodan za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora. Osim navedenog, Općina ima veliki poljoprivredni potencijal za razvoj agrarnih i turističkih djelatnosti, a potrebno je spomenuti dobro prometnu povezanost i blizinu velikih domaćih i međunarodnih tržišta. Od ostalih snaga potrebno je spomenuti relativno dobro razvijenu komunalnu infrastrukturu i obrazovane ljudske potencijale. Slabosti Općine sastoje se u niskoj razini ekonomske aktivnosti i razvijenosti, nedostatku kulturne i socijalne infrastrukture te nerazvijenosti turističkog sektora. Osim navedenog, potrebno

je spomenuti i nerazvijen poduzetnički sektor koji rezultira nedostatkom kvalitetnih radnih mesta te nepovoljne demografske trendove. S obzirom na prilike, Općini su dostupni EU fondovi za ubrzavanje socio-ekonomskog razvoja, a potrebno je spomenuti i turistički potencijal koji je potrebno iskoristiti za razvoj sektora turizma u Općini. Od ostalih prilika, potrebno je spomenuti mogućnost razvoja poduzetništva, proizvodnju energije iz obnovljivih izvora te mogućnost suradnje s drugim JLS u blizini. Prijetnje razvoju Općine sastoje se u nastavku nepovoljnih demografskih trendova, nedovoljno razvijenoj poduzetničkoj aktivnosti i nedostatku ljudskog kapitala. Također je potrebno spomenuti i prijetnje koje proizlaze iz izostanka implementacijskih aktivnosti.

Slika 12: SWOT analiza Općine Negoslavci

Izvor: T&MC Research

3.7. Razvojne potrebe

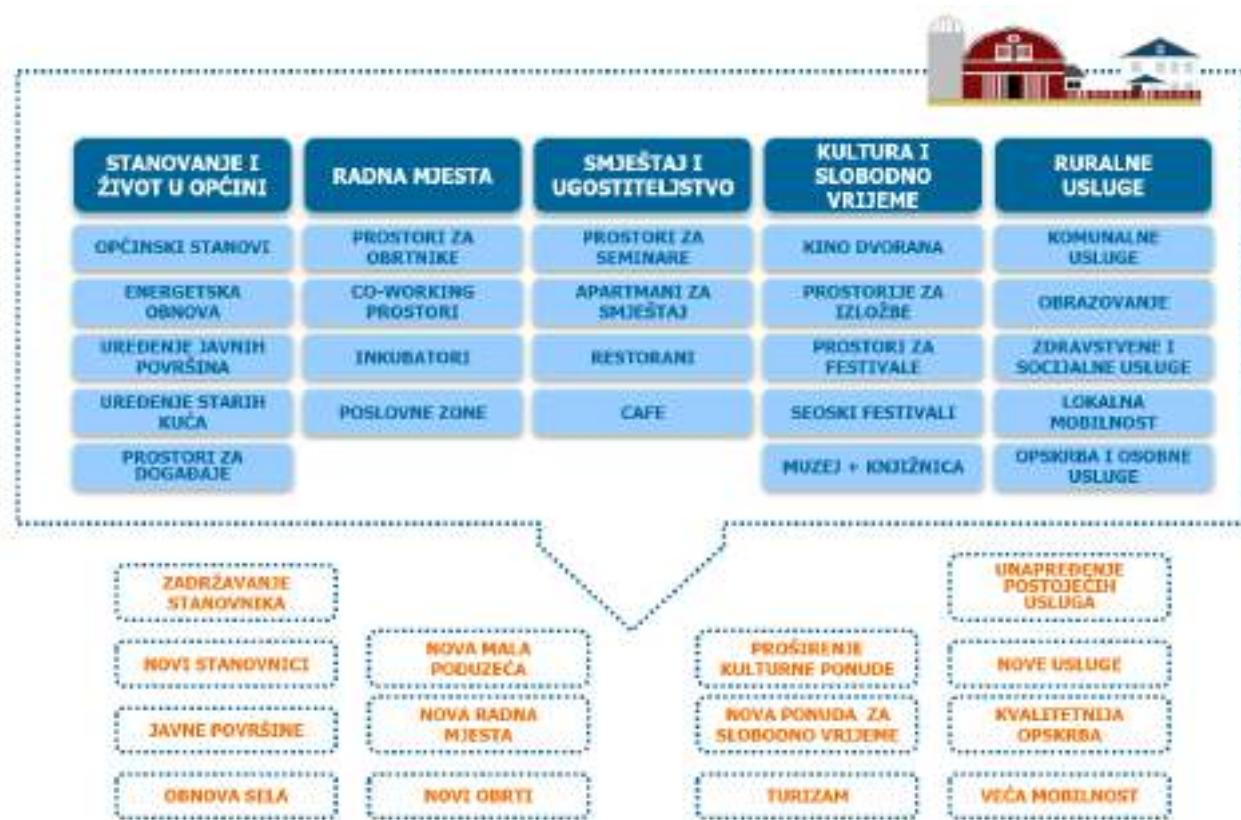
Analiza sadašnjeg stanja te SWOT analiza su pokazali izrazito visoku razinu razvojnih potreba Općine, kao i cijelog istoka Hrvatske. Općina i regija u kojoj je prostorno i ekonomski smještena u razvojnomy smislu već nekoliko desetljeća iskazuje razvojne manjkove u odnosu na ostale jedinice lokalne samouprave, odnosno ostale regije Republike Hrvatske. Općina i njena županija se ubrajaju u najmanje razvijene jedinice lokalne samouprave u Hrvatskoj i Europskoj uniji. Unatoč velikim prirodnim potencijalima, prometnoj povezanosti i povoljnom geografskom položaju (blizina velikih europskih tržišta), Općina i regija nisu bile privlačni ciljevi privatnih investitora.

Do ulaska Republike Hrvatske u punopravno članstvo EU u 2013. g., vladine politike prema ruralnom prostoru su se fokusirale samo na transfere iz državnog proračuna u korist poljoprivrednih proizvođača te subvencioniranje troškova primarne poljoprivredne proizvodnje. Takve politike, uz izostanak odgovarajućih vladinih politika ruralnog i regionalnog razvoja i prateće globalne procese post-industrijskog razvoja i preseljenja tradicionalne industrijske proizvodnje u zemlje s nižim troškovima, rezultirale su zastojem u razvoju ove regije. Preostala primarna ekomska aktivnost (poljoprivreda s naglaskom na ratarskoj proizvodnji) nije bila dovoljna za akumuliranje kapitala u protekla dva desetljeća koji bi bio nužan

za ulaganja u razvoj prerađivačke industrije i modernih komercijalnih usluga (prijevoz, turizam i sl.). Općina je, dijeleći sudbinu cijele regije, propustila mnoge prilike za ubrzani razvoj.

Nakon ulaska Republike Hrvatske u punopravno članstvo EU, domaćim ekonomskim subjektima i jedinicama lokalne samouprave u ruralnom prostoru, otvara se pristup europskim politikama i fondovima regionalnog i ruralnog razvoja. Općini se tako pružaju potpuno nove razvojne mogućnosti u sklopu pan-europskih i usklađenih domaćih ekonomskih politika. Pri tome će uloga Općine biti značajnija nego u dosadašnjem razdoblju, budući da jedinice lokalne samouprave u partnerstvu s privatnim sektorom postaju ključni akteri razvojnih politika. U tom smislu se nameće hitna potreba za djelovanjem Općine u pokretanju novog ciklusa dinamičnog ekonomskog i ukupnog razvoja kojim će se početi stvarati nova radna mjesta i povećavati kvaliteta života. Prikaz glavnih razvojnih potreba i smjerova djelovanja kako bi Općina ostvarila ubrzan i održiv razvoj je vidljiv na Slici 13.

Slika 13: Glavne razvojne potrebe i potrebna unapređenja u razdoblju do 2027. g.

Izvor: T&MC Research

3.8. Općinski kapital

U Tablici 17 nalazi se skraćeni pregled dugotrajne imovine u vlasništvu Općine Negoslavci. Od značajnije imovine potrebno je spomenuti zgradu Općine u ulici Vukovarska 7 te zgradu u ulici B. Nerandžića 2. Osim navedenog, ostala značajna imovina u vlasništvu Općine su zgrada vodovoda sa postrojenjem, vodovodna mreža u naselju, javna rasvjeta, malo sportsko igralište te mala kapelica.

Tablica 17: Pregled dugotrajne imovine Općine Negoslavci

Naziv	Količina	Smještaj
Zgrada Općine, Vukovarska 7	1	Općina
Projektna dokumentacija, zgrada Općine, Vukovarska 7	1	Općina
Općinska zgrada, B. Nerandžića 2	1	Općina
Rušenje zgrade općinska zgrada, B. Nerandžića 2	1	Općina
Projektna dokumentacija, općinska zgrada, B. Nerandžića 2	1	Općina
Investicija održavanja. općinska zgrada, Nk Neg., B. Nerandžića. bb	1	Op. zgr. nk
Općinska. zgrada, investicija održavanja, Željeznička.bb	1	Općina
Investicija održavanja općinske zgrade., Nk. Neg., B. Nerandžića. bb	1	Općina
Općinska kuća sa okućnicom, B. Nerandžića 46	1	Općina
Općinska zgrada, nogometno igralište, B. Nerandžića. 2	1	Općina
Općinska zgrada., lovački dom, Željeznička bb	1	Općina
Cesta II reda - investicija	1	Naselje
Modernizacija cesta (nerazvrstana.)	1	Naselje
Zgrada vodovoda sa postrojenjem	1	Naselje
Investicija održavanja zgrade vodovoda	1	Naselje
Vodovodna mreža u naselju	1	Naselje
Javna rasvjeta izgradnja	1	Naselje
Javna rasvjeta izgradnja	1	Naselje
Malo sportsko igralište	1	Naselje
Mala kapelica na mjesnom groblju	1	Naselje
Ulica oslobođenja	1	Naselje
Ljetna bina	1	-
Pješačke staze	-	-
Cesta – partizanska ulica	-	-
Cesta – radnička cesta	-	-
Traktor. hidraulična ralica 2,5 m	1	Op. zgr. nk
Klupe na javnoj površini	8	Naselje
Dječje igralište	1	Naselje
Turistička signalizacija	6	Općina
Elaborat zaštite okoliša	1	Općina
Automobil WOLOXEP68G4234837	1	Općina
Plan gospodarenja otpadom	1	Općina
Prostorni plan	1	Općina
Uredski namještaji, računala i periferija, bijela tehnika, ostala oprema	-	-

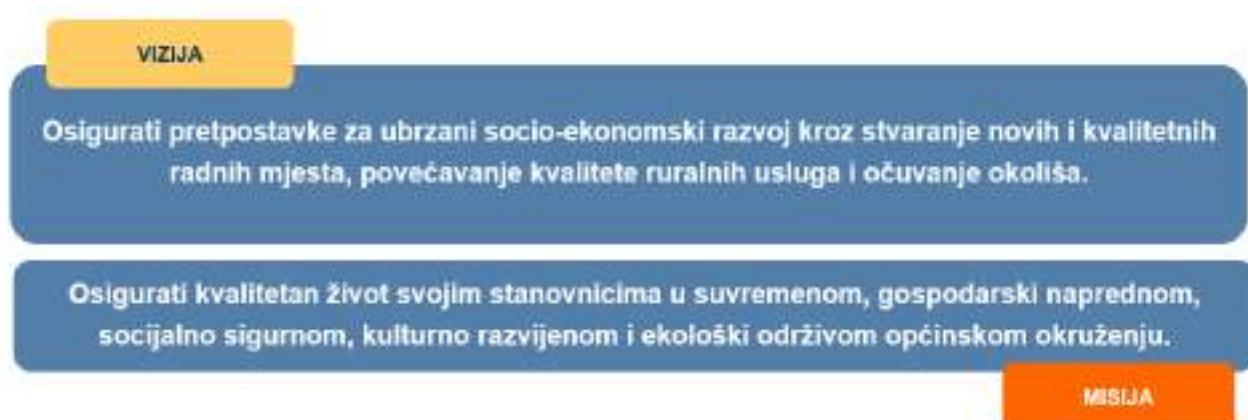
Izvor: Popis imovine 2018 – Općina Negoslavci

4. OPĆINA DO 2027. GODINE – RAZVOJNA STRATEGIJA

4.1. Vizija i glavni ciljevi strateškog razvoja Općine u razdoblju 2021 – 2027.

Podlogu za socio – ekonomski razvoj Općine na temelju njezinih razvojnih potencijala čini planirani rast pozicije transfera prema proračunu Općine kroz povlačenje novčanih sredstava iz županijskih i državnih proračuna, kao i iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova. Kroz postojanje zalihe razvojnih projekata usmjerenih na „pametna“ rješenja u pogledu lokalne ekonomije i javnih i komunalnih usluga, moguće je kreirati atraktivna radna mjesta i uvjete življjenja, čime se suprotstavlja negativnim demografskim trendovima na području Općine. Dakle, ubrzani i održivi socio – ekonomski razvoj putem uspostavljana nove gospodarske strukture, poboljšanih životnih uvjeta, usluga Općine i razine očuvanja okoliša predstavlja glavni strateški koncept razvoja Općine. Ovim dokumentom se definira glavna misija (svrha postojanja jedinice lokalne samouprave) te dugoročna vizija razvoja Općine do 2027. godine.

Slika 14: *Vizija i misija razvoja Općine do 2027.*

Izvor: T&MC Group

Strategija razvoja Općine za razdoblje do 2027. g. predstavlja dugoročni plan mobilizacije svih potencijala prema ostvarivanju svoje misije, dugoročne vizije i razvojnih prioriteta. Principi na kojima će Općina graditi svoj razvoj i napredak su: „pametna općina“; „pametno gospodarstvo“ i održivi razvoj. Kapital Općine, fiskalni kapacitet s kojim Općina raspolaže i potpore iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova, Općina (kao jedinica lokalne samouprave) iskoristit će za ulaganja u razvojne projekte koje će pokretati samostalno i u suradnji s privatnim investitorima kako bi se ostvarili glavni razvojni ciljevi u razdoblju do 2027. godine. Kao što je vidljivo na Slici 15, glavni razvojni ciljevi Općine za razdoblje do 2027. godine su:

1. Stvaranje novih i kvalitetnih radnih mesta;
2. Razvoj poduzetničke infrastrukture;
3. Razvoj srednjeg strukovnog i cjeloživotnog obrazovanja
4. Razvoj kulturne, sportske i društvene infrastrukture te kvalitete života

Slika 15: *Glavni razvojni ciljevi Općine*

Izvor: T&MC Group

Prema glavnim razvojnim ciljevima će se u nastavku definirati prioritetne intervencije, odnosno područja djelovanja i specifični, operativni ciljevi.

4.2. Ciljani pokazatelji ekonomskog razvoja Općine

Analizom sadašnjeg stanja pokazatelja ekonomskog razvoja ustanovljena je potreba ubrzanja ekonomskog rasta. Pri tome je bitno napomenuti da istovremeno razvoj mora biti i održiv. Općina, kao jedinica lokalne samouprave, ima vrlo stabilan finansijski položaj. Gledajući Općinu, izvorni prihodi ostvaruju ubrzani rast u 2018. godini, što se može pripisati fiskalnim reformama i transferima iz fonda fiskalnog izravnavanja na razini središnje Države prema proračunu. Očekuje se i daljnji rast pozicije transfera prema proračunu Općine iz ESIF – a. No kako bi razvoj bio održiv, bitno je osigurati održivi ekonomski rast temeljen na strukturi poduzeća koji na području Općine osiguravaju stvaranje kvalitetnih radnih mjesti i, posljedično, više razine izvornih prihoda Općine formiranih iz poreza na dohodak. Jukstapozicija ubrzanog rasta i održivog rasta je vidljiva na primjeru pojedinih regija Češke, Slovačke i Poljske, koje su nakon pridruženja EU – u 2004. godine ostvarile ubrzani lokalni ekonomski rast uslijed ulaganja raspoloživih sredstava iz EU fondova, no unatoč dinamiziranju ekonomskih aktivnosti, radna mjesta koja su se stvarala nisu bila visoko kvalitetna i u konačnici nisu vodila održivom lokalnom rastu. Razlog tome što većina novostvorene vrijednosti nije ostajala u lokalnoj zajednici je što su ulaganja bila velikim dijelom usmjerena u primarni ekonomski sektor, javne infrastrukturne projekte i kapitalno intenzivne industrijske pogone, što je posljedično stvaralo jednostavna i slabo – plaćena radna mjesta za lokalno stanovništvo.

Prikaz ciljanih ekonomskih pokazatelja Općine za razdoblje do 2027. vidljiv je na Slici 16.

Slika 16: Ciljni ekonomski pokazatelji Općine za razdoblje do 2027.

Izvor: T&MC Research

U strateškoj perspektivi do 2027. godine, Općina bi intervencijama u strateška područja djelovanja i implementacijom glavnih razvojnih projekata ostvarila blagi rast broja stanovnika, ubrzani prosječan rast novostvorene vrijednosti po godišnjoj stopi od 4% i snažan rast broja zaposlenih, a posledično i značajan rast izvornih prihoda Općine.

4.3. Strateški koncept razvoja Općine – „Negoslavci – pametna općina“

Održivi razvoj u sebi sadržava više dimenzija: ekonomsku, društvenu, političku, kulturnu i okolišnu. Održivi rast pokazatelja tih dimenzija vodi k kontinuiranoj i pozitivnoj promjeni ukupnog ljudskog iskustva (Harrison, 1998, prema: Sharpley, 2003). U trajno mijenjajućim društvenim prilikama koje proizlaze iz digitalizacije, ali nju i facilitiraju, epitet „održivi“ postaje „pametni“.

Koncept „pametno selo“ definiran je od strane Europske komisije i Europskog parlamenta – „EU akcije za pametna sela“ kao:

„Ruralno područje i zajednica koja svoj razvoj temelji na svojim postojećim snagama i resursima, ali i novim razvojnim mogućnostima, gdje su tradicionalne i nove mreže i usluge poboljšane primjenom digitalnih telekomunikacijskih sredstava, inovacijama i boljom upotrebom znanja.“

Koncept „pametnog sela“ pojavljuje se kao podtema u unutar područja „Pametna i kompetativna ruralna područja“ Europske mreže za ruralni razvoj (ENRD), a tematska skupina je s radom na konceptu započela 2017. godine.

Također, kako bi se potaknuo razvoj pametnih sela na prostoru EU – a, 2018. godine usvojena je Bledska deklaracija za pametniju budućnost ruralnih područja, u kojoj se ističu nastojanja da ponuda poslova u ruralnim zajednicama bude

transformirana i da se radno – intenzivnim poslovima u primarnom sektoru nadoda ponuda „znanje – intenzivnih“ radnih mjesti (poslovi koji se temelje na uporabi najnovijih znanstvenih spoznaja), kao što su primjerice sljedeća zanimanja: biotehnolozi, laboratorijski tehničari, stručnjaci s područja mehatronike, IT – a, elektrotehnike i slično. Istovremeno, kako bi privukla visoko obrazovane stručnjake, općinska uprava bi trebala intervenirati u području osiguravanja odgovarajućih uvjeta stanovanja i življenja, socijalne i zdravstvene skrbi, ali i kulture i organizacije slobodnog vremena te sportske infrastrukture. Time se uspostavljuju pozitivni demografski trendovi i, u konačnici, održivi lokalni ekonomski razvitak. Koncept „pametnoga sela“ na razini EU – a će prema Bledskoj deklaraciji u nadolazećoj vremenskoj perspektivi biti promoviran kao bitan alat u borbi protiv „zatvorenog kruga zaostajanja ruralnih područja“ (Slika 17), kojim će se povećati neovisnost ruralnih područja, njihova otpornost, lokalna infrastruktura i poduzetničke vještine, a smanjiti depopulacija i nezaposlenost u lokalnim ruralnim zajednicama.

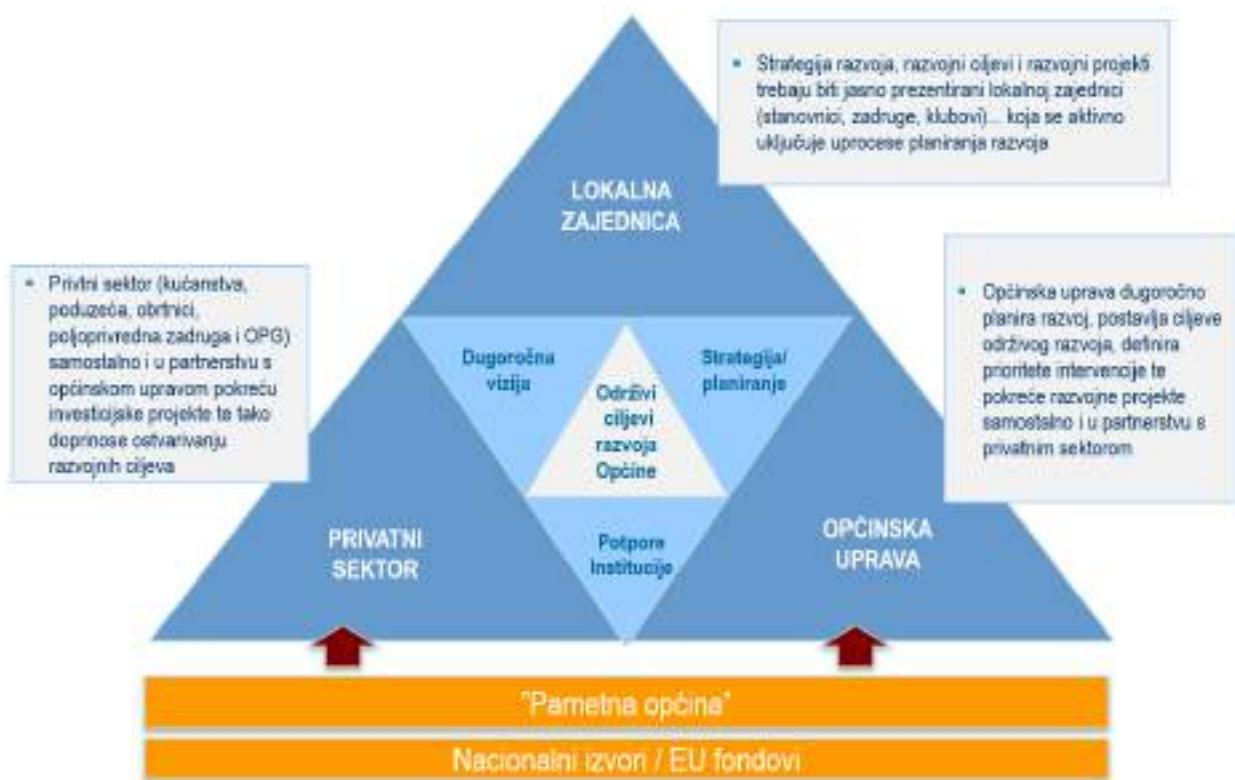
Slika 17: Zatvoreni krug zaostajanja ruralnih područja

Izvor: European Network for Rural Development "Smart Villages – Revitalising rural services" / Prilagodba T&MC Group

Bitna karakteristika „pametnih općina / pametnih sela“ je da njihovi stanovnici imaju pristup znanju, tržištima, komunalnim i kulturnim uslugama, tehnologijama i infrastrukturom, koji je uobičajeno bio dostupan samo stanovnicima urbanih područja. Pri tome djelovanje općinske uprave mora biti transparentno, a prema strateškom razvoju temeljenom na konceptu „pametne općine“, mora postojati suradnja i partnerstvo općinske uprave, lokalne zajednice i privatnog sektora, kao što je prikazano na Slici 18.

Slika 18: Strateški koncept razvoja "pametne Općine" u razdoblju do 2027.

Izvor: T&MC Group

Dionici na razini Općine će davati svoj doprinos u procesu planiranja i ostvarivanja postavljenih ciljeva. Neki od njih, pored općinske uprave, su: obrazovne institucije, lokalna zajednica i njene organizacije (udruge, zadruge, klubovi, raznovrsne zajednice), obiteljska poljoprivredna gospodarstva i poduzetnici u privatnom sektoru (obrtnici, mala i srednja poduzeća). Općina će u dogovoru s ostalim dionicima pripremati odgovarajuće implementacijske projekte koji će biti predloženi za sufinanciranje iz nacionalnih izvora razvojnih potpora i pomoći finansijskim instrumenata ESIF – a.

Općina će svoj razvoj temeljiti na konceptu predloženom u Bledskoj deklaraciji, gdje se „pametno selo“ zasniva na sinergiji sljedećih tehnoloških postignuća:

- **Precizne poljoprivrede / precizne farme** – smanjenje inputa uz maksimizaciju outputa kroz uporabu senzora i sustava za podršku upravljanja i odlučivanja, čime se čuvaju resursi i okoliš, a poboljšava učinkovitost lanca opskrbe hranom;
- **Digitalnih platformi** koje nude ključne usluge, kao što je e-učenje, e-zdravlje (bolji pristup zdravstvenim uslugama), e-upravu, transport, gastronomiju, društvene usluge, P2C platforme (platforme na relaciji osoba – kupac) kao inovaciju distribucijskih kanala gdje pojednostavljena, osobna struktura poboljšava kvalitetu i ponudu proizvoda;
- **Ekonomije dijeljenja** kod skupih tehnoloških rješenja i opreme;
- **Kružne ekonomije** koja reducira otpad i štedi resurse;
- **Bio – ekonomije** putem evolucije istraživanja, inovacije i tehnologije;

- **Obnovljive energije** koja je posebice važna u ruralnim područjima gdje postoji raspoloživi prostor i prirodni resursi (primjerice voda, zemlja i biomasa);
- **Ruralnog turizma** koji uključuje eko, zdravstveni, agrarni, izletnički i aktivni turizam, a ima potencijal stvaranja brojnih kvalitetnih radnih mesta;
- **Društvenih inovacija** u ruralnim uslugama i poduzetništvu.

Pored navedenoga, bitno je naglasiti da „pametna općina / pametno selo“:

- planira projekte kojima se podupiru ulaganja privatnih poduzetnika u **skladišne, logističke i preradivačke kapacitete**;
- ulaže u strukovno i cjeloživotno **obrazovanje**.

Dakle, koncept „pametne općine / pametnog sela“, kao što je prikazano na Slici 19 u konačnici obuhvaća domene:

1. Digitaliziranih usluga općinske uprave i digitaliziranih komunalnih usluga;
2. „Pametnog“ ruralnog razvoja i poljoprivrede, kao i lokalnog skladištenja, prerade i prodaje poljoprivrednih proizvoda;
3. „Zelene“ mobilnosti i „pametnih“ socijalno – zdravstvenih usluga, „pametnog stanovanja“ i energetske samodostatnosti kroz obnovljive izvore energije;
4. Stjecanje odgovarajućih kompetencija i znanja;
5. Razvoj „pametnog turizma“.

Slika 19: Strateški koncept - Negoslavci 2027

Izvor: T&MC Group

4.3.1. Koncept digitalizacije na području Općine

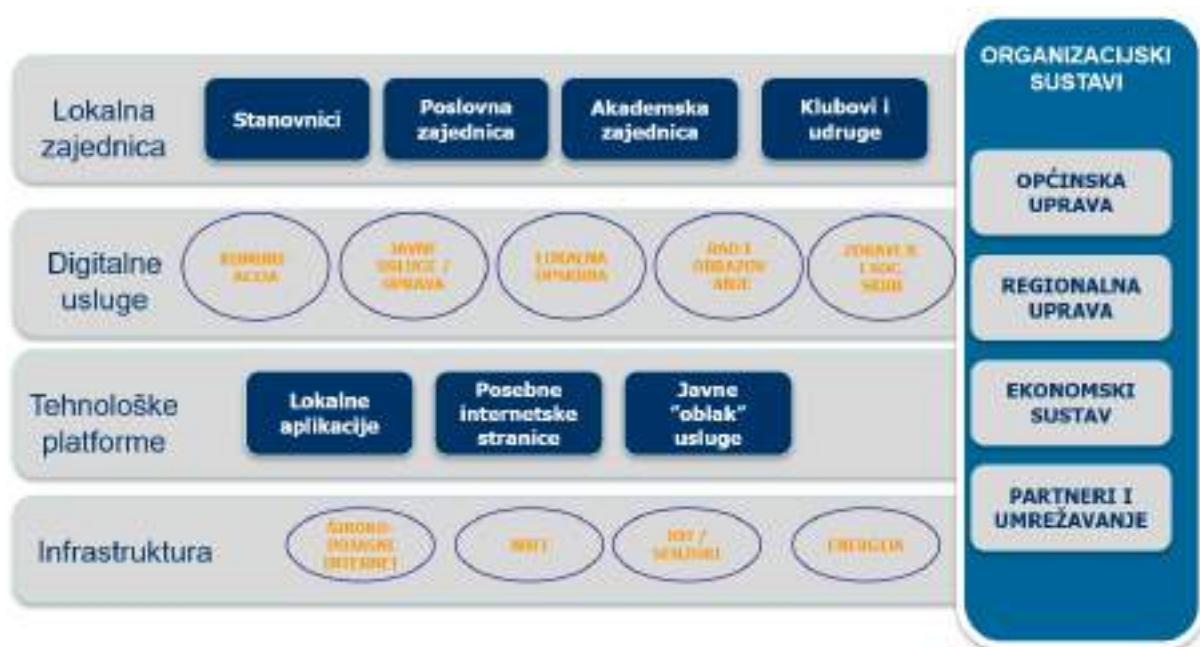
Digitalne tehnologije uključuju, primjerice, informacijsko – komunikacijske tehnologije, uporabu „*big data*“ odnosno iznimno velikih količina prikupljenih podataka, korištenje usluga u oblaku ili inovacije vezane uz IoT (Internet stvari – *Internet of Things*).

Prepostavka za primjenu digitalnih rješenja u ruralnim područjima je pristup širokopojasnom internetu. Europska mreža ureda za širokopojasnu sposobnost (BCO Network) je kao jedan od prioriteta postavila dostupnost širokopojasnog interneta u ruralnim područjima, no kao faktor slabosti projekta istaknuta je nepovezanost lokalnih ruralnih zajednica (akcija) i BCO – a. BCO često djeluje unutar ministarstva nadležnog za telekomunikacije ili unutar državnih regulatornih agencija, a navedena tijela nisu uvjek u potpunosti svjesna inicijativa za „pametno selo“. Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti (HAKOM) ima ulogu BCO – a u Republici Hrvatskoj. Također, sektor telekomunikacija u Europi je većim dijelom privatni pa su investicije u širokopojasni internet u domeni privatnih operatera. Intervencija državnih, regionalnih ili lokalnih tijela i organizacija na razini EU – a je prisutna samo u slučaju kad privatne investicije ne prate potrebe i vizije razvoja određene zajednice, a to je čest slučaj u odnosu prema ruralnim zajednicama. Neki od razloga za manjak investicija u ruralnim područjima su demografski izazovi s kojima se susreću ruralne zajednice (malena gustoća naseljenosti, niži prihodi stanovnika, njihova manja informatička pismenost i brzo starenje populacije koja se smanjuje). Kako bi se zajedničkim naporima promovirala suradnja između dionika na lokalnoj razini i pružatelja telekomunikacijskih usluga, kao i prednosti koje digitalna transformacija u „pametno selo“ donosi ruralnim zajednicama, BCO Network započeo je suradnju s ENRD – ovom tematskom skupinom za „pametno selo“. U fokusu suradnje su teme:

1. Pametne poljoprivrede;
2. E – trgovine za mala i srednja poduzeća lokalne ruralne zajednice;
3. Socijalne usluge u ruralnim područjima;
4. Komunalne usluge;
5. Usluge e – uprave lokalnih jedinica samouprave;
6. Komunikaciju / pristup podacima za fizičke i pravne osobe.

Digitalnom transformacijom „pametnih općina“ opće i posebne internetske stranice i razvijene aplikacije za mobilne uređaje postaju središnja mjesta za pružanje različitih digitaliziranih ruralnih usluga i informacija lokalnim stanovnicima, poduzetnicima i turistima (Slika 20).

Slika 20: Digitalni "eko - sustav" pametne Općine

Izvor: Fraunhofer institut IESE / Prilagodba T&MC Group

"Pametne općine / pametna sela" koriste digitalne tehnologije za ubrzavanje svog razvoja, uključujući zainteresirane strane i stvarajući svoj digitalni "eko – sustav". U digitalni "eko – sustav" se uključuju dionici na razini lokalne zajednice: stanovnici, poslovna zajednica, predstavnici obrazovnih institucija, kao i razne udruge, zadruge i klubovi stanovnika.

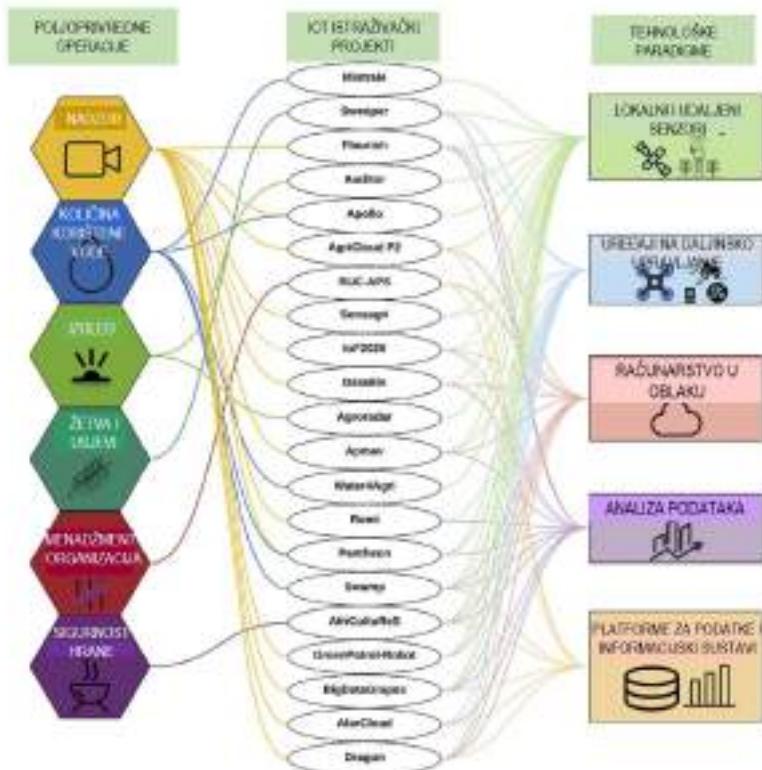
4.3.2. Koncept „pametne poljoprivrede“ na području Općine

Pametna (precizna) poljoprivreda se temelji na konceptu pametnih farmi. Pametne farme koriste digitalne tehnologije u sljedećim područjima:

- praćenje klimatskih uvjeta;
- „pametno“ skladištenje poljoprivrednih proizvoda,
- planiranje korištenja i održavanja poljoprivredne mehanizacije te uštedu troškova,
- korištenje dronova i robota u proizvodnji,
- planiranje i praćenje poljoprivredne proizvodnje;
- planiranje ishrane stoke i praćenje rezultata,
- financijsko planiranje i izvještavanje.

Prednosti koncepta „pametnih farmi“ su smanjenje troškova, kao i utjecaja na okoliš, uz istovremeni rast efikasnosti proizvodnje. Često se ističe da se „pametna poljoprivreda“ ne temelji samo na digitalnoj transformaciji procesa proizvodnje uz upotrebu različitih hardware – a i software – a, već i na efikasnijim, održivijim rješenjima koji zadovoljavaju potrebe farmera. Trenutno postoji više od 30 istraživačkih i razvojnih projekata na području EU – a, koji su usmjereni na digitalizaciju poljoprivrede i omogućavanje strateškog razvoja temeljenog na obradi sakupljenih podataka. Tehnološke paradigme kojima se oni bave su: korištenje senzora, vozila na daljinsko upravljanje, poslovanje u oblaku, obrada podataka i, konačno, platforme za pristup podacima i informacijski sustavi (Slika 21).

Slika 21: R&D projekti na području "pametne poljoprivrede" u EU

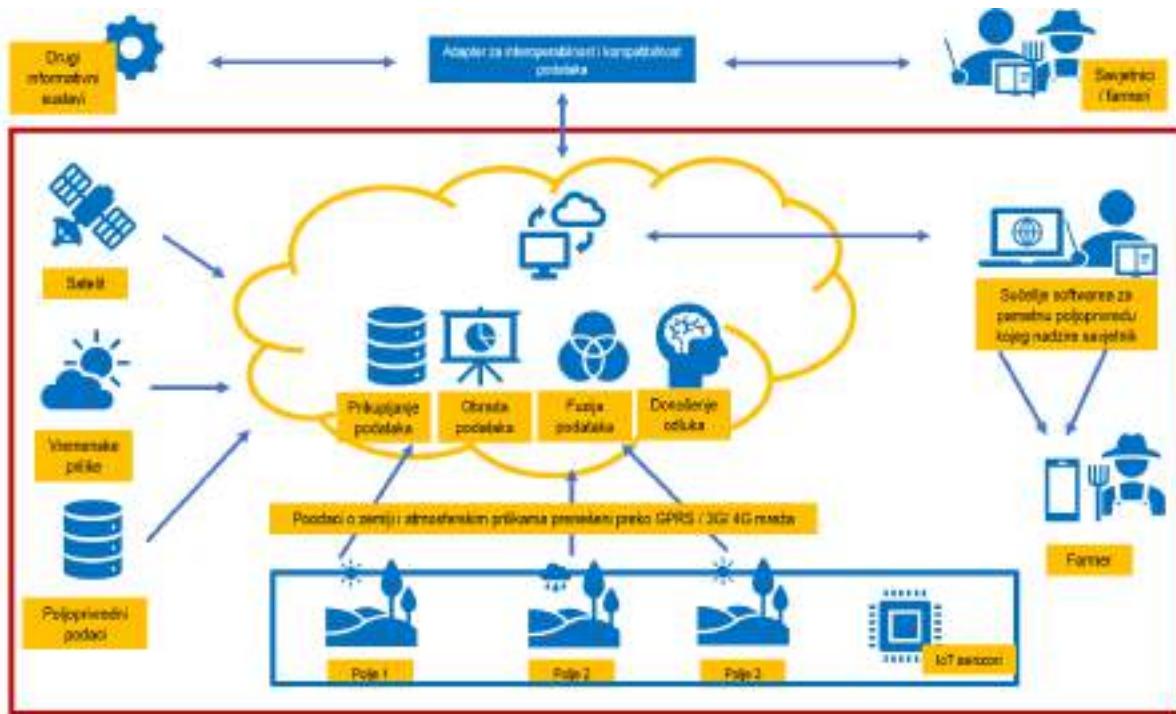

Izvor: Bacco, M, et al. (2019) „The Digitisation of Agriculture: a Survey of Research Activities on Smart Farming“, Array, str. 4 / Prilagodba T&MC Group

Primjer projekta usmjerenog na razvoj pametnih farmi je IoF2020 (eng. *Internet of Food and Farm*) koji pokriva pet tema unutar poljoprivrednog sektora (uzgoj žitarica, mljekarstvo, uzgoj voća, uzgoj povrća, uzgoj domaćih životinja i proizvodnju mesa) u 22 zemlje članice EU – a, a na primjeru 33 slučaja.

Kako funkcioniра jedna od primjena projekta pametnih farmi unutar IoF2020 je prikazano na Slici 22. Radi se o usporednom prikupljanju velike količine podataka s tri područja uzgoja poljoprivredne kulture (polja) u različitim državama EU – a pomoću postavljenih IoT senzora. Ti podaci zajedno s satelitski dostupnim podacima o vremenskim prilikama, ali i drugim poljoprivrednim podacima iz drugih informativnih sustava, kao i znanjima stručnjaka i dobrim praksama farmera ulaze u oblak. U oblaku se vrši automatska obrada podataka, kao i njihova fuzija, kako bi se donijele „pametne odluke“ putem umjetne inteligencije. Donesene odluke se u konačnici transferiraju farmerima putem jednostavnog korisničkog sučelja.

Slika 22: Primjer sustava digitalne platforme za upravljanje poljoprivrednim površinama

Izvor: Internet of Food and Farm 2020 / Prilagodba T&MC Group

Pored opisanog, s obzirom na usmjerenost Općine na mljekarstvo, bitno je spomenuti razvoj PLF – a, odnosno preciznih stočnih farmi (*Precision Lifestock Farming*) usmjerenih na povećanje produktivnosti stoke, odnosno svake pojedine životinje. Koncepti koji se često spominju unutar PLF – a su:

- Implementacija robota za automatsku mužnju;
- Korištenje tehnoloških i tehničkih alata za prikupljanje i obradu podataka za svaku specifičnu životinju;
- Prevencija zdravstvenih problema;
- Plodnost;
- Ishrana stoke.

Primjer tehnološkog alata za prikupljanje i obradu podataka je nadzor krava na mliječnim farmama putem višestrukih senzora. Senzori mogu biti interni umetnuti i/ili postavljeni na vanjskoj površini krave (primjerice ušne elektroničke oznake ili ovratnici). Senzori, primjerice, mjere temperaturu, ciklus teljenja, daju informacije o iznimno preciznoj lokaciji (unutar i van staja), ukazuju na učestalost i količinu pijenja i prehrane. Podaci se prenose, pohranjuju i obrađuju u serveru dostupnom u oblaku, te prosljeđuju na pregledno i jednostavno korisničko sučelje dostupno farmerima (Slika 23). Time se lakše čuva, prati i nadzire životinje, i to kroz uporabu cjenovno pristupačnih, široko-dostupnih tehnologija.

Slika 23: Tijek prikupljanja, obrade i ustupanja podataka na "pametnim farmama"

Izvor: Internet of Food and Farm 2020 / Prilagodba T&MC Group

Nadalje, „pametno selo“ uspostavlja lokalni eko-sustav proizvodnje i prerade poljoprivrednih proizvoda te proizvodnje hrane (Slika 24). Opći uvjeti, agrarne politike te EU fondovi neophodni su za poticanje razvoja „pametnog sela“, a jedinice lokalne samouprave odgovorne su za pružanje lokalnih usluga, partnerstva s proizvođačima hrane te obrazovanje. Kako bi proizvodi farmera i proizvođača bili dostupni kupcima, potrebno je osigurati organiziranu proizvodnju, infrastrukturu, skladištenje, preradu te marketing i prodaju.

Slika 24: Koncept „pametnog sela“ Negoslavci – poljoprivredne aktivnosti i alokacija odgovornosti

Izvor: T&MC Group

Dakle, ekonomski sustav proizvodnje hrane u „pametnom selu“ uključuje glavne aktere u prehrabbenom lancu dodane vrijednosti: vladine agencije, jedinice lokalne samouprave, proizvođače hrane (OPG, poljoprivredne zadruge, farmere) proizvođačko – prerađivačke organizacije i poduzeća te u konačnici same kupce. Lokalni eko – sustav proizvodnje hrane obuhvaća:

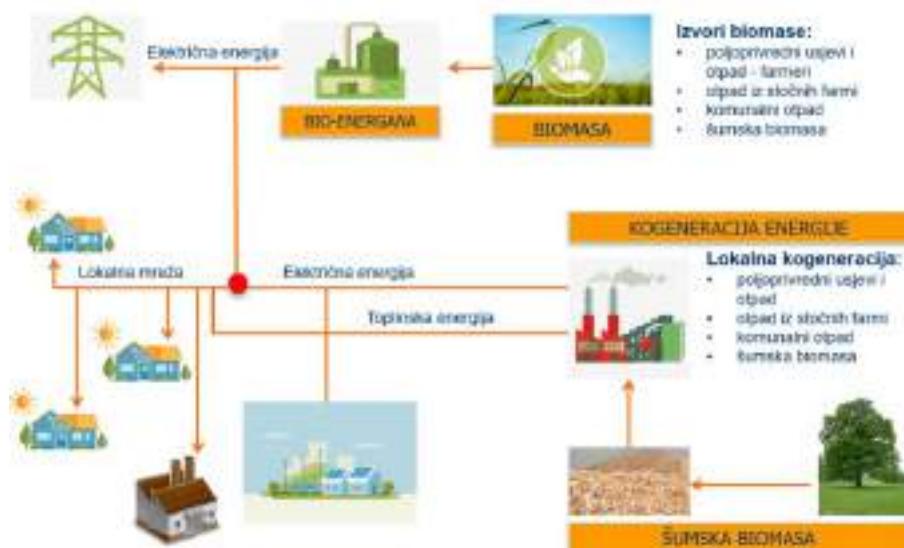
- "pametne farme" i "pametnu općinu"
- lokalno skladištenje i logistiku,
- razvoj i proizvodnju "pametnih proizvoda",
- zaštitu autentičnih lokalnih proizvoda.

Ekonomski sustav proizvodnje hrane u „pametnom selu / pametnoj Općini“ vodi k stvaranju proizvoda veće dodane vrijednosti, pri čemu se eliminiraju troškovi skladištenja i transporta proizvoda niske dodane vrijednosti na preradu na drugim lokacijama.

4.3.3. Koncept „zelene Općine“

Jedan od temelja razvoja „pametne općine“ je uspostavljanje kružne ekonomije i korištenje energije iz obnovljivih izvora, čime se potencira samodostatnost i energetska neovisnost Općine. Lokalna proizvodnja energije za potrebe kućanstava, poduzetnika i drugih dionika na području Općine se može temeljiti na korištenju biomase (poljoprivrednih usjeva i njihova otpada, otpada iz stočnih farmi, komunalnog otpada, šumske biomase) (Slika 25). Pri tome se može proizvoditi električna i toplinska energija, koja se distribuira u lokalnu mrežu. Obnovljivi izvori energije mogu biti korišteni i pri pružanju usluga prijevoza na zahtjev na razini „pametnih općina“.

Slika 25: Lokalna proizvodnja energije iz obnovljivih izvora

Izvor: Grain.org / Prilagodba T&MC Group

Prijevoz na zahtjev posebice je prigodan ruralne zajednice pametnih sela gdje je visoka raspršenost populacije koja nema direktni pristup uslugama javnog prijevoza (Slika 26). Pored toga, često se radi o starijoj populaciji s ograničenom mobilnosti. Prijevoz na zahtjev pomoći energije iz obnovljivih izvora je alat za povećanje društvene inkluzije, ali i osiguravanja dostupnosti svih usluga (usluga općinske uprave, zdravstveno – socijalnih i sl.) svim stanovnicima naselja. Važno je naglasiti i komponentu ekološke održivosti.

Slika 26: Mobilnost na zahtjev

Izvor: SMARTA / Prilagodba T&MC Group

Europska komisija (DG – MOVE) je uz potporu Europskog parlamenta u 2018. godini pokrenula inicijativu SMARTA (Održiva dijeljena mobilnost spojena s javnim prijevozom u ruralnim europskim područjima) koja nastoji ponuditi smjernice donositeljima politika na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini pri oblikovanju nove vizije razvoja i efikasnih operativnih rješenja (postavljanje mjerljivih ciljeva i evaluacijskog okvira te delegiranje odgovornosti i obveza među dionicima) za ruralnu mobilnost. SMARTA je prikupila više od 30 primjera dobre prakse ruralne mobilnosti, koje je kategorizirala u četiri tematske skupine, odnosno aspekta ruralne mobilnosti:

1. Programi ruralne mobilnosti
2. Transport na zahtjev (*Demand Responsive Transport – DRT*)
3. Dijeljena mobilnost
4. Mreže javnog prijevoza (autobusi i željeznički prijevoz).

Programi ruralne mobilnosti se često preklapaju s konceptom DRT – a (prijevoza na zahtjev). Razlog tome je mala razina potražnje, pri kojoj je isplativost uspostavljanja mreže javnog prijevoza vrlo niska.

4.3.4. Koncept „pametnog turizma“ na području Općine

„Pametni turizam“, kao koncept razvijen primarno u urbanim destinacijama, može se definirati kao:

„integrirani napor u destinaciji da se prikupe podaci derivirani iz fizičke infrastrukture, društvenih organizacija i predstavnika vlasti, kao i ljudskih tijela / umova, koji se kombiniraju s uporabom naprednih tehnologija kako bi se sakupljeni podaci mogli oblikovati *in situ* iskustva turista i pružati podršku pri poslovanju na razini destinacije, s jasnim usmjerenjem na efikasnost, održivost i obogaćivanje turističkog iskustva.“ (Gretzel et al., 2015)

On svoju primjernu pronalazi i u ruralnim područjima pa je prema Digitalnoj agendi za novi pristup turizmu u europskim ruralnim i planinskim prostorima (DANTE) u ruralnim područjima moguće implementirati, primjerice, sljedeće ideje „pametnog turizma“: kustomizrani turistički doživljaj napravljen prema profilu turista na društvenim mrežama; aplikacije koje koriste lokacijske oznake kako kao bi usmjeravale turiste na turističkim rutama u destinaciji; korištenje tehnologije virtualne stvarnosti kako bi turisti mogli vidjeti turističku destinaciju ili njezine atrakcije u različitim povijesnim razdobljima i sl. Kako bi se krenulo s primjenom ICT – a u turizmu u ruralnim područjima, potrebno je prvo na temelju dostupnih turističkih resursa odrediti smjer razvoja i pristupiti osiguravanju postojanja osnovne turističke infrastrukture.

Očuvan okoliš i blizina rijeke Dunav predstavlja turistički resurs za razvoj ruralnog turizma i razvoj drugih specifičnih oblika turizma na području Općine (lovni, ribolovni, ornitološki turizam) ka destinacije ruralnog turizma. Prema definiciji Vijeća Europe (1986), **ruralni turizam** uključuje „**sve oblike turističkih aktivnosti u ruralnim područjima, ne samo one koje se mogu usko vezati uz farme ili biti definirani kao agro – turizam**“. Prema Europskoj federaciji za ruralni turizam (EuroGites), postoji nekolicina standarda koji određuju ima li određena destinacija potencijal da bude destinacija ruralnog turizma. Kao što je prikazano na Slici 27, Općina zadovoljava navedene kriterije.

Slika 27: Definiranje destinacije ruralnog turizma

BR.	KRITERIJ	NAČIN NA KOJI GA OPĆINA ZADOVOLJAVA
1.	Lokacija u prirodnom okruženju, selu ili manjem gradu	Broj stanovnika Općine ne prelazi 1500 stanovnika (granična vrijednost je 5000 stanovnika)
2.	Ruralno područje s naglaškom na karakterističnu tradiciju poljoprivrede i izvanrednom kvalitetom okoliša	Očuvan okoliš, bez imigrativne industrijе. Postojanje vodene relacije s potencijalom turističke valorizacije u području agro - ekoturizma
3.	Turizam nije glavna ili prevladavajuća gospodarska aktivnost ni izvor prihoda	Bez turističkih smještajnih kapaciteta je ruralnim područjima broj turističkih ložaja nepram trog stanovnika ne bi trebao premašiti omjer 1:1)
4.	Dobro okruženje, blizina mimo lokacija, bez buke i zagadjanja	Očuvan okoliš, umjerene količine cestovnog prometa, bez visokih razina buke
5.	Autoričan smještaj i okruženje	Postojanje tradicionalne arhitekture, tradicionalnih običaja u poljoprivredi i proizvodnji (OPG - ci)
6.	Uslužnost i dobrodošlica	Općinska uprava spremna polnočasni otvorenost stanovnika prema turistima i ulagati u razvoj kompetencija u turizmu
7.	Smještajni objekti manjih kapaciteta (do 40 smještajnih jedinica)	Planiranje razvoja turističke infrastrukture u skladu sa natolima održavanja resursa i prostora
8.	Društvena odražavost u kontekstu višefunkcionalnih aktivnosti u ruralnom području	Stanovništvo se primarno bavi poljoprivredom, postoji potencijal integriranja mješavine u ponudeni turistički proizvod destinacije
9.	Povezanost s lokalnom zajednicom i kulturnom baštinom	Postoji potencijal visokog kontakta između stanovnika i turista, sudjelovanja u turističkim doživljajima vezanim uz lokalnu, autentičnu ponudu turističkih proizvoda
10.	Lokalni proizvodi i gastronomija	Razvijena lokalna poljoprivredna proizvodnja, očuvana tradicija pripremanja autohtonih jela
11.	Kultura (folklor, ručni rad, običaji, itd.)	Postojanje tradicijske proizvodnje
12.	Isključujući kriterij:	<ul style="list-style-type: none"> • urbana područja nisu u neposrednoj blizini • nema znakova massovnog turizma • bez buke i zagadjanja

Izvor: Ružić, P. (2009): „Rural tourism“, Institute for agriculture and tourism, Poreč, str. 16. / prilagodba T&MC Group

Nadalje, prema UNFAO – u (2004), u ruralnim područjima se odvijaju četiri oblika turizma:

1. **Ekoturizam** – koji kao turistički resurs koristi očuvanu prirodu na području destinacije, a istovremeno promovira očuvanje i unapređenje brige o okolišu destinacije;
2. **Agro – turizam** – čiji je temelj pružanje usluga smještaja i usluga hrane i pića u smještajnim i ugostiteljskim objektima koji mogu biti: farme, OPG – ovi, kampovi i sl. Agro turizam je simbiotski povezan s eno – gastro turizmom, kroz njega se valoriziraju autohtonii prehrambeni proizvodi i načini pripremanja hrane i pića. Nastavno na eno – gastro turizam, razvijaju se turističke atrakcije – događanja, putem kojih se prezentira turistička ponuda destinacije (unutar eno – gastro turizma, ali i kulturne baštine – materijalne i nematerijalne);
3. **Agro – ekoturizam** – koji se temelji na kombinaciji turističkih aktivnosti u očuvanoj prirodi i primjene aktivnosti ekološki prihvativog razvoja, kao i pružanju usluga smještaja i usluga hrane i pića u smještajnim objektima ruralnog područja. Trendovi na turističkom tržištu su usmjereni na „povratak korjenima“, bilo da se radi o potražnji za hranom i pićima pripremljenim na tradicionalan način i u autohtonom okruženju, ili turističkoj potražnji za ponudom lokalnih običaja i manifestacija i proizvoda (suvenira) tradicionalne proizvodnje. Navedeno je vrlo bitno pri generiranju novih, kvalitetnih poslova u turizmu, kao i prihoda od turizma (direktnih, indirektnih i induciranih);
4. **Eko – organski turizam** – koji se odnosi na agro – ekoturizam koji se odvija na farmama, OPG – ovima i sl., koji usvajaju načela organske proizvodnje i poslovanja, uz odgovarajuće certifikate. Ovaj oblik je bitan jer može poslužiti kao motivacija ruralnim poduzećima i gospodarstvima da se orijentiraju na ekološki prihvativiju proizvodnju organskih proizvoda.

Na području Općine postoji potencijal razvoja ago – ekoturizma s obzirom na resurs očuvane prirode, posebice na području vodene retencije (ribnjaka Dobra voda), gdje su moguće intervencije pri osiguravanju turističke infrastrukture – smještajnih objekata, ugostiteljskih objekata, prostorom za održavanje manifestacija i događanja. Smještajni kapaciteti mogu biti izvedeni kako kapaciteti iz skupine kampovi, minimalno invazivni s obzirom na prostor i okoliš. Pri tome treba voditi brigu o planskom razvoju tog područja kako se ne bi ugrozio sam temelj za razvoj turizma na području Općine.

Također, nenaseljeni stambeni objekti na području Općine iskazuju potencijal za turističku valorizaciju s obzirom na njihovu tradicionalnu arhitekturu, a u njima je moguće pružati usluge smještaja i ugostiteljske usluge (primjerice „bed and breakfast“ ili usluge sudjelovanja u doživljajima pripreme autohtonih jela ili izradi tradicijskih proizvoda). S obzirom na mljekarsku tradiciju na području Općine, moguće je turistički valorizirati proizvode dodane vrijednosti, ali i iskoristiti mljekarstvo za brendiranje turističke destinacije Općine i njezinih turističkih proizvoda.

Nadalje, potrebno je spomenuti i planirani razvoj biciklističkih staza koje će omogućiti razvoj cikloturizma u Općini. Razvoj biciklističkih staza i popratne infrastrukture za biciklističke turiste, kao što su odmorišta s mogućnošću bežičnog pristupa internetskoj mreži, napajanog iz obnovljivih izvora energije, potreban je za stvaranje uvjeta za razvoj ovog specifičnog oblika turizma. Navedeno je vidljivo na Slici 28.

Slika 28: Koncept "pametnog turizma u Općini"

Izvor: T&MC Group

Kako bi se pozicionirala na turističkom tržištu, Općina, kao manja turistička destinacija, bi trebala poticati suradnju s jedinicama lokalne samouprave na sličnom geografskom području, kao široj turističkoj destinaciji. Primjerice, u prethodnom razdoblju je pokrenut i provođen Interreg IPA programa prekogranične suradnje Hrvatske i Srbije 2014-2020, s ciljem osnaživanja turističke ponude prekograničnog područja i očuvanja kulturne baštine. U narednoj finansijskoj perspektivi se očekuje nastavak poticanja prekogranične suradnje, posebice u domeni održivog razvoja turizma, očuvanja okolišnih turističkih resursa i kulturne baštine.

4.4. Primjeri dobre prakse – „pametna sela“ i njihovo umrežavanje

Primjeri dobre prakse u „pametnim selima“ se mogu promatrati kroz više dimenzija:

1. Digitalizaciju usluga
2. „Pametnu poljoprivrednu“
3. „Zeleno selo“
4. „Pametni ruralni turizam“

Primjer dobre prakse s područja **digitalizacije ruralnih zajednica** (pametnih općina / pametnih sela) se može pronaći u saveznoj pokrajini Falačko Porjanje u Njemačkoj, gdje se počeo provoditi projekt „Digitalna sela“.

Temeljem savjetovanja sa stanovnicima ruralnih područja o njihovim potrebama (pristup „živog laboratorija“), privatni proizvođač programskih rješenja je osmislio digitalnu platformu putem koje su spojene različite vrste ruralnih usluga, od onih vezanih uz mobilnost, komunikaciju, lokalnu opskrbu namirnicama i drugim potrošačkim proizvodima do obrazovanja i edukacije o temama bitnim za ruralna područja. Platforma objedinjava aplikacije kao što su „DorfFunk“ (koja omogućava lokalnom stanovništvu da dijeli lokalne vijesti, oglašava potrebu za

lokalnim proizvodima ili uslugama, ili jednostavno časka s drugim stanovnicima). Pored toga, razvijena je i uvedena „BesetellBar“ aplikacija, koja služi kao digitalno tržište za razmjenu i prodaju lokalnih proizvoda i usluga. Vezano uz nju, aplikacija „LieferBar“ omogućava dostavu „od vrata do vrata“, gdje lokalni stanovnici mogu volontirati u dostavi, što potiče duh zajedništva. Projekt „Digitalna sela“ obuhvaća više ruralnih zajednica, s ukupnim brojem stanovnika 15.000.

Nadalje, s obzirom na digitalizaciju usluga, u području mobilnosti je potrebno spomenuti projekt Go – Mobil u Koruškoj (Austrija). Projekt je usmjeren na pružanje fleksibilne usluge prijevoza „od vrata do vrata“ koji pokriva 36 ruralnih područja u Koruškoj, pružajući korisnicama pristup namirnicama, liječnicima, poštanskim uredima ili autobusnim postajama. Informacije o prijevozu su dostupne na internetskim stranicama projekta, a prijevoz je moguće zatražiti i putem telefonskog poziva.

Slično tome, Općina Klixbüll u Austriji provodi projekt dijeljene mobilnosti „Dörpsmobil Klixbüll“. Električni automobil služi za pružanje usluga lokalnoj zajednici, a može se i iznajmljivati turistima. Puni se električnom energijom iz lokalnih vjetrenjača na stanicama za punjenje u općini Klixbüll.

Primjer dobre prakse s područja „pametne poljoprivrede“ vidljiv je na projektima u sklopu IoF2020, koji se odnose na „pametno mljekarstvo“.

Projekt precizne mineralne suplementacije u prehrani je razvijen kako bi se sprječili ekonomski gubici u razdoblju prije i nakon teljenja. Pilot projekt se provodio na šest mlijecnih farmi u Latviji, Njemačkoj i Litvi, u vremenu od 12 mjeseci, a sveukupno je obuhvaćeno 1500 krava. Korišteni su napredni uređaji za doziranje mineralnih dodataka prehrani, postavljeni unutar prostora za hranjenje u štalama ili vanjskom prostoru. Uređaj za doziranje je povezan s elektroničkim čipovima (oznakama), karakterističnom za svaku pojedinu kravu (oni su mogli biti dostavljeni farmerima na zahtjev), te uređaj identificira kravu prema njezinu elektroničkom čipu. Putem korisničkog sučelja aplikacije za preciznu mineralnu suplementaciju (dostupne putem pametnih telefona), farmeri donose

odлуku o dodacima prehrani koji će se osigurati određenoj kravi kroz elektronički uređaj za doziranje. Također, ovim putem se može pratiti količina i učestalost hranjenja životinje, što je bitno u detekciji promjena u životnom ciklusu i zdravlju krava. Među rezultatima projekta su: povećanje mlijeka po kravi po danu od 1.2.kg; smanjenje gubitaka vezanih uz zdravstvene probleme u iznosu od 10%; smanjenje upotrebe antibiotika od 5%; povećana stopa reproduktivne efikasnosti od 5%; ukupno smanjenje troškova po kravi unutar jedne godine u iznosu od € 146.

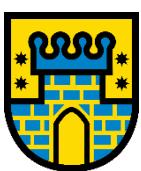

Nadalje, primjer pilot projekta s područja mljekarstva unutar IoF2020 je projekt nadzora krava putem višestrukih senzora koji se provodio na farmama u Austriji, Češkoj, Slovačkoj i Mađarskoj. Interni Moonsyst senzori su umetnuti u bureg (želudac) krave, a postavljena je i elektronička oglica. Putem senzora prikupljane su informacije o fiziološkim procesima, prehrambenim navikama i iznimno preciznoj lokaciji (putem najnaprednijih geo – lokacijskih NB – IoT i LoRa tehnologija) svake pojedine krave. Informacije su prikupljane i obrađene u oblaku, a obrađeni podaci su dostupni putem aplikacija namijenjenih za pametne telefone (podaci dolaze uz vizualni prikaz i interpretaciju, upute, napomene, zadatke, obavijesti i upozorenja). Radno vrijeme farmera je time skraćeno za 10%, kao i veterinarski troškovi i troškovi medikamenata.

Primjer dobre prakse vezane uz „zeleno selo“ i korištenje bioenergije, odnosno biomase za proizvodnju električne i toplinske energije u ruralnom području su primjerice općina Jühnde u Njemačkoj i grad Güssing u Austriji.

Općina Jühnde u Njemačkoj je poznato kao prvo njemačko „bioenergetsko“ selo. Općina je svoje energetske potrebe pokrivala gotovo u potpunosti iz obrade biomase. Procjenjuje se da kućanstva na godišnjoj razini uštede € 750 na cijene opskrbe energijom. Postrojenje je bilo u vlasništvu Općine, no obavljena je prodaja postrojenja privatnoj tvrtki.

Na prostoru gradića Güssing u Južnom Gradištu u Austriji (oko 3700 stanovnika) postoje tri elektrane koje iz biomase proizvode električnu i toplinsku energiju (električna energija dovodi se u javnu električnu mrežu, a toplina se prenosi sustavom za daljinsko grijanje na biomasu). Sustav daljinskog grijanja na biomasu pokriva više od 85% ukupnih godišnjih potreba za toplinom u gradu, uključujući i opskrbu toplinom za velika proizvodna postrojenja na području grada. Izvori biomase dolaze od nusproizvoda iz lokalne poljoprivredne i šumarske proizvodnje i postrojenja za proizvodnju parketa. Pored bioenergije, Güssing razvija i korištenje solarne energije, ali i turizam temeljen na imidžu ekološki savjesnog grada (Slika 29). Grad svima zainteresiranim omogućava posjet postrojenjima za proizvodnju i prijenos energije iz obnovljivih izvora.

Slika 29: Grad Güssing (Austrija) - primjer dobre prakse "zelene" energije

Izvor: www.guessing.co.at

Selo Nagypáli (540 stanovnika) nalazi se u Zapadnoj Mađarskoj i već 15 godina radi na projektima vezanima uz čistu energiju iz lokalnih, obnovljivih izvora.

Neki od projekata su (Slika 30):

- izgradnja solarne ploče za Logistički centar sela, odnosno zgradu uprave, koja služi i kao nadstrešnica za parking osobnih vozila u centru sela;
- izgradnja jedinice za smještaj i napajanje javnih električnih bicikala pomoću instaliranih solarnih ploča
- uređenje javnih zelenih površina uz uklapanje solarnih ploča za proizvodnju električne energije;
- izgradnja turističko – informativnog centra sela s krovnim solarnim panelima i višenamjenskim prostorijama.

Slika 30: Selo Nagypáli (Mađarska) - primjer dobre prakse "zelene" energije

Izvor: www.nagypali.hu

Primjer dobre prakse vezan uz „**pametni turizam**“ u ruralnim područjima u kojima je potrebno pristupiti stvaranju turističke infrastrukture i turističkih atrakcija je i obnova starih kuća i njihova turistička valorizacija i izgradnja turističkih informativnih centara. Na Slici 31 prikazani je novi turističko – promocijski centar u Općini Haloze (Slovenija), etnološki muzej i umjetnički izložbeni prostor smješten u obnovljenom i prenamijenjenom stambenom objektu u Općini Zaliepie (Poljska) i obnovljeni primjeri tradicijske arhitekture na području općine Guttenbach / Pinkovac (Austrija).

Slika 31: Primjeri dobre prakse „pametnog turizma“: Haloze (Slovenija), Zaliepie (Poljska) i Guttenbach (Austrija)

Izvor: www.haloze-zagorje.eu, www.guettenbach.at

Primjeri dobre prakse **suradnje** u „pametnim“ ruralnim prostorima se mogu odnositi na suradnju na makro i mikro razinama.

Mreža pametnih sela (eng. *The Smart Village Network*) je otvorena „makro mreža“ čiji su članovi „pametna sela“ ili umrežene „pametne mikro – regije“. Deklaracija Mreže pametnih sela usvojena je 2019. godine, a ona u njoj sebe definira kao nezavisnu mrežu koja se proteže diljem Europe. Nastala je s ciljem facilitiranja razmjene iskustava i promišljanja o „pametnim“ rješenjima među ruralnim zajednicama. Razmjena iskustava i znanja vrši se putem razmjena članova, radnih posjeta, zajedničkih pilot akcija,

sastanaka članova mreže i pristupa zajedničkoj bazi relevantnih spoznaja. Pristup bazi podataka će uskoro biti moguć putem platforme kojoj će se pristupati preko internetskih stranica Mreže pametnih sela. Također, Mreža pametnih sela je posvećena podršci svojim članovima pri osiguravanju tehnološke i finansijske podrške, ali i razvoju suradnje s drugim relevantnim tijelima koji imaju ulogu u razvoju koncepata „pametnog sela“.

Primjer dobre prakse suradnje „pametnih općina / pametnih sela“ i njihovog umrežavanja u mikro – regije je Észak-Hegyhát unija (Mađarska) koja obuhvaća pet sela: Alsómocsolád, Bikal, Mágocs, Mekényes i Nagyhajmás. Észak-Hegyhát unija na razini mikro – regije je prvi pilot projekt pametne regije u Mađarskoj. Neka od pametnih rješenja i akcija koje su prisutne u mikro – regiji su digitalne usluge za bodovanje prava stanovnika na socijalnu pomoć i poslijepodnevni javni i besplatni tečajevi robotike koji se održavaju u prostorijama lokane obrazovne ustanove.

5. STRATEŠKA PODRUČJA DJELOVANJA I PRIORITY INTERVENCIJE

Za ostvarivanje postavljene dugoročne vizije i glavne strateške ciljeve Općine za razdoblje 2027. godine potrebno je izvršiti pripremu i implementaciju ključnih projekata, koje će Općina pokretati samostalno i u partnerstvu s privatnim sektorom. Oslanjanjem na spontani tržišni razvoj i utjecaj vanjskih činitelja, odnosno mјere i projekte koje će poduzimati Vlada RH i njene agencije, kao i mјere i projekte koje će pokretati Vukovarsko – srijemska županija, ne može se postići realizacija glavnih strateških ciljeva Općine.

Općini će za implementaciju i realizaciju ključnih razvojnih projekata u razdoblju do 2027. godine u trenutnoj finansijskoj perspektivi EU – a i perspektivi EU 2021 – 2027. g. biti na raspolaganju finansijske potpore iz europskih strukturnih i investicijskih fondova te fondovi zajedničkih i makro – regionalnih politika EU. Dodatno, Općina će koristiti vlastita sredstva, potpore iz nacionalnih izvora (državnog proračuna Republike Hrvatske), kao i druge izvore financiranja.

Razvojne strateške mјere i ključni razvojni projekti moraju biti visokog intenziteta kako bi mogli ostvariti planirane razvojne učinke. Neće biti moguće istovremeno intervenirati u svim područjima, niti zadovoljiti u kratkom roku sve razvojne potrebe. Zbog toga je nužno izabrati prioritetna strateška područja djelovanja, odnosno prioritete intervencije i prema njima definirati specifične operativne ciljeve, i, konačno, katalogizirati moguće implementacijske projekte.

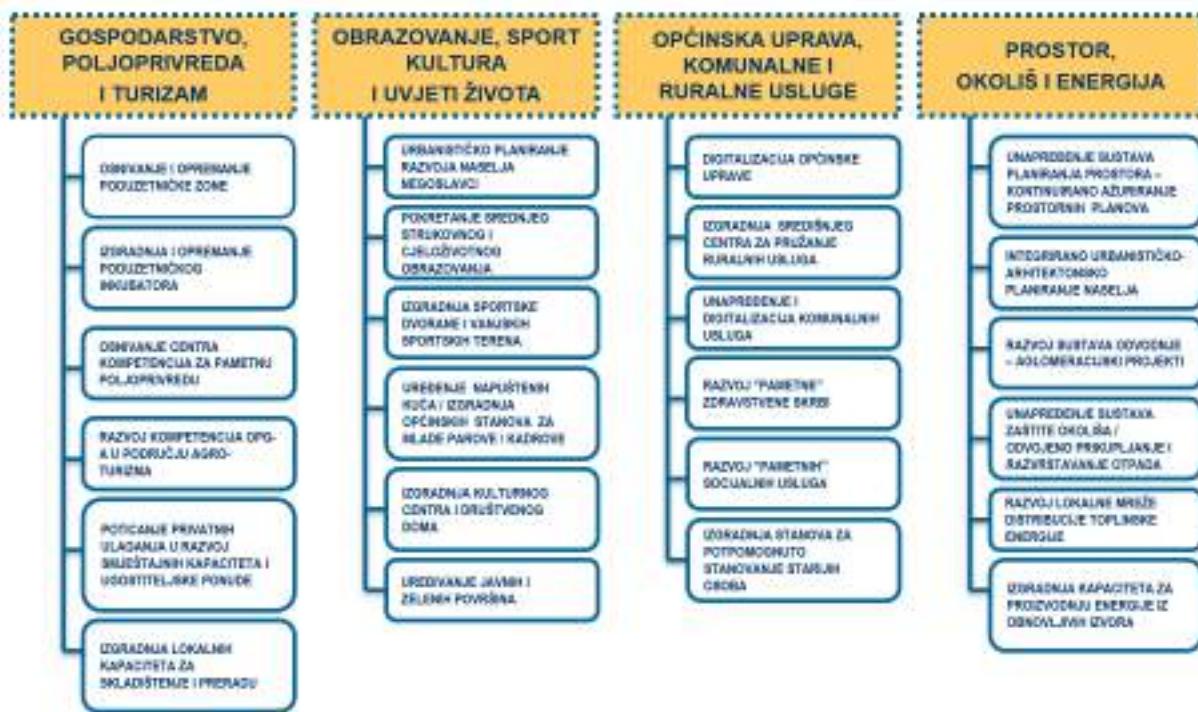
5.1. Strateška područja djelovanja

Na temelju analize sadašnjeg stanja, raspoloživih razvojnih potencijala i definiranih razvojnih potreba, Strategijom na temelju koncepta „pametna općina“ definiraju se sljedeći razvojni prioriteti, odnosno područja djelovanja:

1. **Gospodarstvo, poljoprivreda i turizam**, gdje je potrebno vršiti intervencije kako bi se potaknulo:
 - ulaganja u lokalnu preradu poljoprivrednih proizvoda;
 - razvoj „pametne poljoprivrede“;
 - razvoj turizma
 - izgradnju poduzetničke zone / parka;
2. **Obrazovanje, sport, kultura i uvjeti života**, gdje je potrebno vršiti intervencije kako bi se potaknulo:
 - razvoj srednjeg strukovnog, cjeloživotnog i digitalnog obrazovanja;
 - izgradnju kulturne i društvene infrastrukture;
 - obnovu kuća i razvoj socijalnog obrazovanja;
 - uređenje zelenih i javnih površina;
3. **Općinska uprava, komunalne i ruralne usluge**, gdje je potrebno vršiti intervencije kako bi se potaknulo:
 - digitalizaciju općinske uprave;
 - unapređenje zdravstvenih i socijalnih usluga;
 - razvoj komunalnih usluga;
 - unapređenje regionalne i međunarodne vidljivosti Općine kroz suradnju s JLS u Podunavskoj regiji;
4. **Prostor, okoliš i energija**, gdje je potrebno vršiti intervencije kako bi se potaknulo:
 - prostorno planiranje;
 - unapređenje sustava zbrinjavanja otpada i zaštite okoliša;
 - razvoj lokalne proizvodnje i distribucije energije.

Nakon definiranja ključnih prioritetnih područja djelovanja, postavljaju se operativni ciljevi za strateški razvoj Općine u razdoblju 2020 – 2027., kao što je vidljivo na Slici 32.

Slika 32: Glavna područja djelovanja i operativni ciljevi strateškog razvoja Općine do 2027. g.

Izvor: T&MC Group

Nakon definiranja prioritetnih područja djelovanja, potrebno je definirati operativne, odnosno specifične ciljeve, a nastavno na te dvije kategorije, u dalnjem postupku razvija se strateški plan razvoja i katalog glavnih razvojnih projekata. Glavni razvojni projekti usmjereni su na implementaciju strateškog plana razvoja koji se temelji na konceptu „pametna općina“.

5.1.1. Gospodarstvo, poljoprivreda i turizam

Na području Općine postoji tradicija uzgoja mlijecnih krava i proizvodnje mlijeka. Nastavno na to, poljoprivredne površine predstavljaju veliku potporu razvoju mljekarstva i razvojni potencijal, no kako bi se resursi efikasno koristili, potrebno je usmjeriti se na „pametan razvoj“. On bi uključivao stvaranje mljekarskih proizvoda s visokom dodanom vrijednosti i primjenu tehničkih i tehnoloških dostignuća „pametne poljoprivrede“. Nadalje, uključena bi bila i turistička valorizacija područja „ribnjaka“. Pretpostavka za te poduhvate je razvijanje kompetencija u području „pametne poljoprivrede“, „pametnog turizma“ i prerade mlijeka, kao i poduzetničkih kompetencija. Time bi se stvorila kvalitetna radna mjesta koja bi osigurala zaustavljanje negativnih demografskih trendova na području Općine i potaknuo lokalni ekonomski razvoj. Unutar ovog područja djelovanja, operativni ciljevi za razdoblje do 2027. godine su:

1. Osnivanje i opremanje poduzetničke zone;
2. Izgradnja i opremanje poduzetničkog inkubatora;
3. Osnivanje centra kompetencija za pametnu poljoprivredu;
4. Razvoj kompetencija OPG – a u području agro – turizma;
5. Poticanje privatnih ulaganja u razvoj smještajnih kapaciteta i ugostiteljske ponude;
6. Izgradnja lokalnih kapaciteta za skladištenje i preradu.

5.1.2. Obrazovanje, sport, kultura i uvjeti života

Kako bi se pružila mogućnost unapređenja obrazovanja i kvalitete provođenja slobodnog vremena na području Općine i time osiguralo uvjete u kojima stanovnici ne moraju težiti većim, urbanim sredinama kako bi pristupili obrazovnim, kulturnim i sportskim sadržajima, potrebno je intervenirati u stvaranje zajedničkih prostora sportsko – kulturne namjene, kao i prostora više razina obrazovanja – vrtićkog i predškolskog, strukovnog srednjoškolskog i cjeloživotnog obrazovanja. Nadalje, potrebno je pristupiti urbanističko – arhitektonskom uređenju središta Općine, osiguravanju dostatnog broja parkirališnih mjesteta i uključivanje „pametnih“, ali i „zelenih“ rješenja. Sukladno navedenome, unutar ovoga područja djelovanja, operativni ciljevi za razdoblje do 2027. godine su:

1. Urbanističko planiranje razvoja naselja Negoslavci;
2. Pokretanje srednjeg strukovnog i cjeloživotnog obrazovanja;
3. Izgradnja sportske dvorane i vanjskih sportskih terena;
4. Uređenje napuštenih kuća / izgradnja općinskih stanova za mlade parove / kadrove;
5. Izgradnja kulturnog centra i društvenog doma;
6. Uređivanje javnih i zelenih površina.

5.1.3. Općinska uprava, komunalne i ruralne usluge

Kako bi se razvoj Općine temeljio na „pametnom“ razvoju, Općina se mora služiti digitalnim tehnologijama za poslovanje, ali i komunikaciju sa svojim građanima, udrugama, poduzetnicima i svim ostalim dionicima iz lokalnog okruženja. Usluge općinske uprave i komunalne usluge trebaju biti digitalizirane. Nadalje, razvoj skrbi o starijim osobama također mora biti uključen u koncept „pametne općine“, gdje se mora osigurati prostor za pružanje zdravstveno – socijalnih usluga, kao i smještajni kapaciteti za pružatelje tih usluga. Pri tome treba osigurati „pametnu“ mobilnost putem koje bi navedene usluge bile dostupnije svim skupinama stanovništva. Unutar ovoga područja djelovanja, operativni ciljevi za razdoblje do 2027. godine su:

1. Digitalizacija općinske uprave;
2. Izgradnja središnjeg centra pružanje ruralnih usluga;
3. Unapređenje i digitalizacija komunalnih usluga;
4. Razvoj „pametne“ zdravstvene skrbi;
5. Razvoj „pametnih“ socijalnih usluga;
6. Izgradnja stanova za potpomognuto stanovanje starijih osoba.

5.1.4. Prostor, okoliš i energija

Prostor, kao jedan od najvažnijih resursa kojim Općina raspolaže, potrebno je trajno očuvati kroz ažuriranja prostornih planova i stvaranje dugoročnih urbanističko – arhitektonskih vizija razvoja Općine. Procese, događaje i učinke ljudskog djelovanja na okoliš treba aktivno pratiti. Pored navedenog, potrebno je pokrenuti procese lokalne proizvodnje električne i toplinske energije iz obnovljivih izvora. Sukladno navedenome, unutar ovoga područja djelovanja, operativni ciljevi za razdoblje do 2027. godine su:

1. Unapređenje sustava planiranja prostora – kontinuirano ažuriranje prostornih planova;
2. Integrirano urbanističko – arhitektonsko planiranje naselja;

3. Razvoj sustava odvodnje – aglomeracijski projekti;
4. Unapređenje sustava zaštite okoliša / odvojeno prikupljanje otpada;
5. Razvoj lokalne mreže distribucije toplinske energije;
6. Poticanje lokalne proizvodnje energije.

5.2. Proces planiranja i implementacije razvojnih projekata

Provodenje definiranog Ažuriranja strategije razvoja Općine do 2027. godine i ostvarivanje postavljenih strateških ciljeva odvijat će se kroz implementaciju glavnih razvojnih projekata prema Katalogu razvojnih projekata. Ovaj dokument sastavni je dio Strateškog koncepta razvoja Općine do 2027. godine.

Iskustvo provedbe strateških projekata koji se temelje na konceptu "Pametan grad" (istraživački projekt ASCIMER je prikupio relevantne empirijske informacije) koji je također primjenjiv i na Općinu, ukazuje na sljedeće glavne činitelje uspješnosti (Slika 33):

1. Uključenost interesnih dionika i definiranje zadataka –

- odgovornost i definiranje zadataka (dodjela zadataka svakom interesnom dioniku koji sudjeluje u implementaciji te dodjela odgovornosti za različite aktivnosti – i moguće neuspjehe – moraju unaprijed biti definirani kako bi se osigurala uspješna implementacija);
- vodstvo i koordinacija (između interesnih dionika mora postojati koordinacija i jasno definirano vodstvo kako bi se olakšao proces implementacije projekata);

2. Uključenost stanovnika –

- kontinuiranost procesa (stanovnici moraju kontinuirano sudjelovati za vrijeme razvoja i trajanja projekata);

3. Višerazinsko upravljanje i pravni okvir –

- stvaranje ad – hoc poduzeća ili lokalnih razvojnih agencija za veće projekte (osnivanje poduzeća za upravljanje projektom može značajno pomoći u implementaciji, moguće je osnivanje i lokalnih razvojnih agencija koje će surađivati s interesnim dionicima u određenim projektima);
- pravni okvir (ključan problem za nabavu u procesu implementacije koji mora biti uzet u obzir);

4. Održivost i učinkovitost

- tržišno natjecanje i poticanje lokalnog razvoja (fokus na održivosti je ključna te je bitno omogućiti lokalnim poduzećima natjecanje u nabavi te promoviranje njihovog sudjelovanja u projektima);

5. Eksternalije

- upravljanje eksternalijama (potrebno je uzeti u obzir moguće pozitivne i negativne učinke te izraditi finansijski plan kako bi se eksternalije uravnotežile);

6. Nadzor i prilagodljivo upravljanje

- nadzor nad implementacijom (nadziranje ove faze ključno je zbog više efikasnosti i prilagodbe procesa promjenama u razvoju te mogućnosti prenosivosti);
- upravljanje rizicima (potrebno je upravljati rizicima s obzirom na moguće probleme za vrijeme implementacije);

7. Inovacije i tehnologije

- inovacije u implementaciji (novi pristupi zahtijevaju inovativnu implementaciju kako bi se osigurala uspješnost);
- IT alati za transparentnost i uključenost stanovnika (IT alati predstavljaju glavnu ulogu u uključenosti i sudjelovanju stanovnika);

8. Prijenos znanja

- prijenos znanja u implementaciji (u ovoj fazi ključno je promatrati i druga iskustva u području, potrebno je kontaktirati stručnjake i interesne dionike s iskustvom u implementaciji sličnih projekata kako bi se osigurao uspjeh); i,

9. Vidljivost projekata.

Slika 33: Uključenost i alokacija odgovornosti ključnih dionika

Izvor: ASCIMER – Governance and implementation of Smart City projects in the Mediterranean / Prilagodba T&MC Croatia

Negoslavci 2027 – ažurirana strategija razvoja Općine do 2027. godine na temelju razvojnog koncepta "pametna općina" temeljni je razvojni dokument Općine koji obuhvaća razdoblje finansijske perspektive EU 2021 – 2027. godine. Strategiju razvoja Općine i ostale strateške dokumente (Katalog razvojnih projekata i Akcijski plan) usvaja općinsko vijeće kao svoje ključne političke projekte.

Strategija razvoja Općine je dinamičan dokument koji će tijekom svog životnog vijeka doživjeti promjene i dopune u skladu s novim situacijama koje se pojavljuju u okruženju. Općinsko vijeće na prijedlog Načelnika usvaja novelaciju Strategije.

Za realizaciju Strategije razvoja Općine odgovornost preuzima Načelnik i njegovi zamjenici. Odgovornost operativne pripreme projekata preuzimaju Jedinstveni upravni odjel i ostale nadležne službe u Općini.

Svaki implementacijski projekt ili skupina projekata mora imati svog voditelja i projektni tim. Odgovornosti voditelja projekta i njegovog projektnog tima su sljedeće:

- Izrada projektnog plana;
- Priprema projektne i studijske dokumentacije;
- Izbor optimalnog modela financiranja;
- Izrada prijave za korištenje EU fondova;
- U suradnji sa ostalim nadležnim službama u Općini osiguranje bankarskog međufinanciranja (HBOR, komercijalne banke);
- Organiziranje javne nabave te ugovaranje radova na projektu;
- Upravljanje projektom i uspostavljanje sustava kontrolinga; i
- Osiguranje informiranja i vidljivosti projekta.

5.3. Financiranje projekata

Za financiranje razvojnih projekata Općini su na raspolaganju sljedeći izvori:

1. Potpore iz strukturnih i kohezijskih fondova EU kroz operativne programe i natječaje koje raspisuju provedbena tijela u Republici Hrvatskoj;
2. Potpore iz makro-regionalnih politika EU; i,
3. Potpore iz nacionalnih izvora – državnog proračuna Republike Hrvatske.

Osim potpora (bespovratnih sredstava) Općina može koristiti i kreditno financiranje projekata iz programa financiranja razvojnih projekata Hrvatske banke za obnovu i razvitak koja kreditira razvojnih projekata jedinica lokalne samouprave direktno i u suradnji s komercijalnim bankama.

Od ostalih načina financiranja, dostupan je i model javno-privatno partnerstvo (JPP) koji se odnosi na kooperativno djelovanje javnog sektora s privatnim sektorom u proizvodnji javnih proizvoda ili pružanju javnih usluga.

U Bledskoj deklaraciji za pametniju budućnost ruralnih područja u EU, iz 2018. g., ističe se potreba da se na razini EU u finansijskoj perspektivi 2021 – 2027. i dalje radi na instrumentima ulaganja u razvoj „pametnih sela“. Pored ENRD – ove tematske skupine, odnosno EU akcije za pametna sela, tematikom „pametnog sela“ bavi se i u 2019. g. formirana međuskupina Europskog parlamenta, „Pametna sela za ruralne zajednice“, koja potiče stvaranje holističkog okvira politika EU – a kroz buduću Europsku ruralnu agendu, a s ciljem dalnjeg razvoja pametnih, održivih ruralnih društava. Navedeno ukazuje na snažnu usmjerenost EU – a razvoju „pametnih sela“, kao i na potencijalni rast dostupnih sredstava u finansijskoj perspektivi 2021 – 2027. kroz EFSI, ESIF i druge investicijske instrumente, za projekte koji će pridonositi stvaranju „pametnih“ ruralnih zajednica. Slijedom toga, Općina će pripremati odgovarajuće implementacijske projekte koji će biti predloženi za sufinciranje iz nacionalnih izvora razvojnih potpora i pomoću finansijskih instrumenata ESIF – a.

6. MONITORING I EVALUACIJA

Monitoring je sustavni i rutinski proces prikupljanja podataka i informacija iz projekata kojim se implementira dokument Strategije. Monitoring sustav se sastoji od:

Praćenja efikasnosti upotrebe resursa i ostvarivanja prethodno postavljenih projektnih ciljeva i pokazatelja,

- Prikupljanja iskustvenih podataka s ciljem korekcija projektnih aktivnosti i unapređenja prakse strateškog planiranja razvoja Općine i projektnog vođenja u budućnosti,
- Prikupljanja informacija za proces evaluacije.

Monitoring je proces koji se uspostavlja u fazi izrade i traje za vrijeme trajanja implementacije Strategije. Monitoring predstavlja provjeru napretka implementacije i projektnih aktivnosti u odnosu na plan. Proces monitoringa sastoji se od dvije komponente:

1. Uspostavljanje sustava prikupljanja informacija – monitoring informacijskog sustava,
2. Prikupljanje i obrada podataka.

Sistemski prikupljeni podaci se obrađuju i računaju se indikatori.

Za proces monitoringa su važne sljedeće grupe ulaznih podataka:

1. Financijski podaci - informacije o projektnim budžetima i informacije o utrošenim financijskim sredstvima,
2. Empirijski (fizički) podaci - podaci iz kojih se računaju indikatori učinaka,
3. Administrativni podaci - informacije o napretku projektnih radova (u kojoj fazi se projekt nalazi).

Cilj obrade podataka je transformacija kvantitativnih podataka u informacije koje su relevantne donositeljima odluka.

Evaluacija je sistematsko i objektivno ocjenjivanje napretka projekta ili kompletnosti projekta nakon njegovog završetka.

Procesom evaluacije se ocjenjuju podaci i informacije u cilju pripremanja izveštaja za donositelje strateških odluka.

Evaluacija pomaže u doноšењу zaključaka u vezi četiri najvažnijih aspekata intervencije:

- Strateškog značaja intervencije (projekta),
- Efikasnosti korištenja resursa,
- Učinku intervencije na ostvarenje postavljenih strateških ciljeva,
- Dugoročnoj održivosti intervencije (projekta).

Evaluacija mora pronaći odgovore na sljedeća pitanja:

1. Je li intervencija imala efekta; ako je koliki je učinak intervencije, pozitivan ili negativan?
2. Zašto intervencija proizvodi planirane (i neplanirane) učinke?

Informacije koje su prikupljene u vezi s gornjim aspektima monitoringa predstavljaju bazu za evaluacijsku analizu.

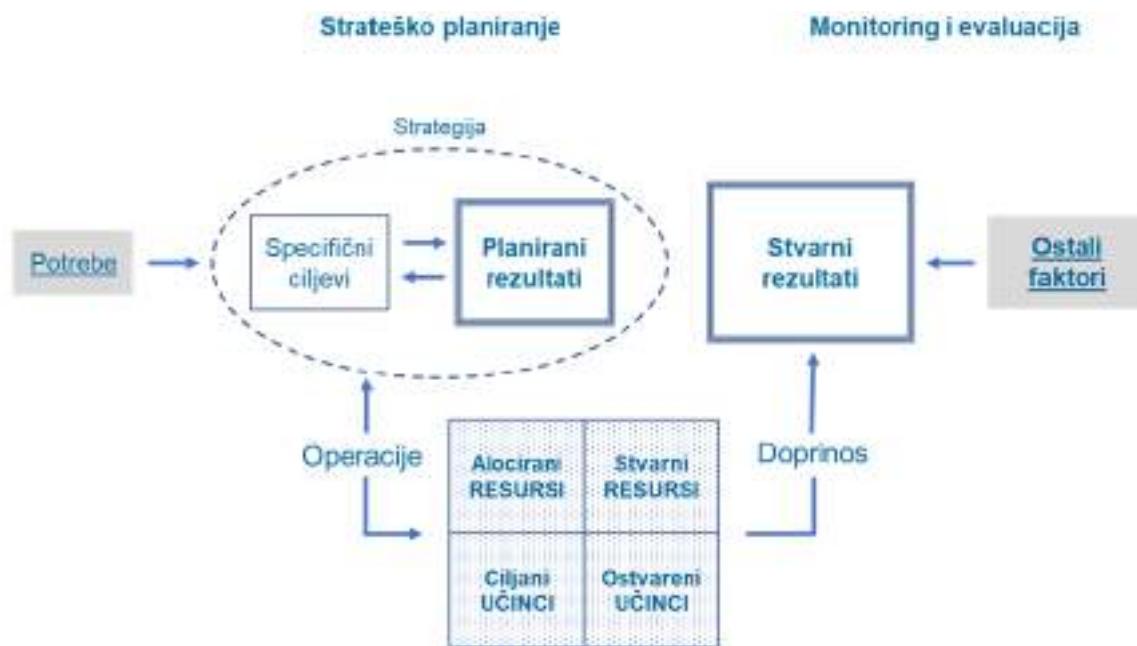
Tablica 18: Vrste evaluacije

VRSTA EVALUACIJE	AKTIVNOSTI
PRETHODNA (ex – ante evaluacija)	<ul style="list-style-type: none"> Provjera realističnosti i izvedivošt strateških ciljeva i ključnih projekata Provjera fiskalnih (financijskih) kapaciteta Općine u odnosu na finansijske aspekte planiranih projekata Izvještaj o ex – ante evaluaciji
PERIODIČNA (interim evaluacija)	<ul style="list-style-type: none"> Kontrola napretka projekata Izrađa redovnih periodičnih izvještaja o napretku implementacije Ažuriranja strategije
NAKNADNA (ex – post evaluacija)	<ul style="list-style-type: none"> Analiza pojedinačnih projekata i njihovih učinaka Rekapitulacija i ocjena strateškog plana i njegove implementacije u cijelini Analiza ključnih faktora uspjeha / neuspjeha Rekapitulacija naučenih lekcija

Izvor: T&MC Group

Vrste evaluacija su prikazane na u Tablici 21. Ex-ante evaluacija provodi se na početku procesa strateškog planiranja razvoja Općine. Tokom implementacije se provodi evaluacija napretka implementacije i projektnih aktivnosti. Na kraju strateškog razdoblja i početka novog izrađuje se ex-post evaluacija. Općinska uprava je odgovorna za uspostavljanje procesa monitoringa i evaluacije. Unutar uprave uspostaviti će se centralni tim za upravljanje procesom implementacije Strategije.

Slika 34: Ilustracija odnosa između planiranih i stvarnih rezultata intervencije

Izvor: Evropska komisija – Vodič za monitoring i evaluaciju

Planirani rezultati (indikatori) moraju biti:

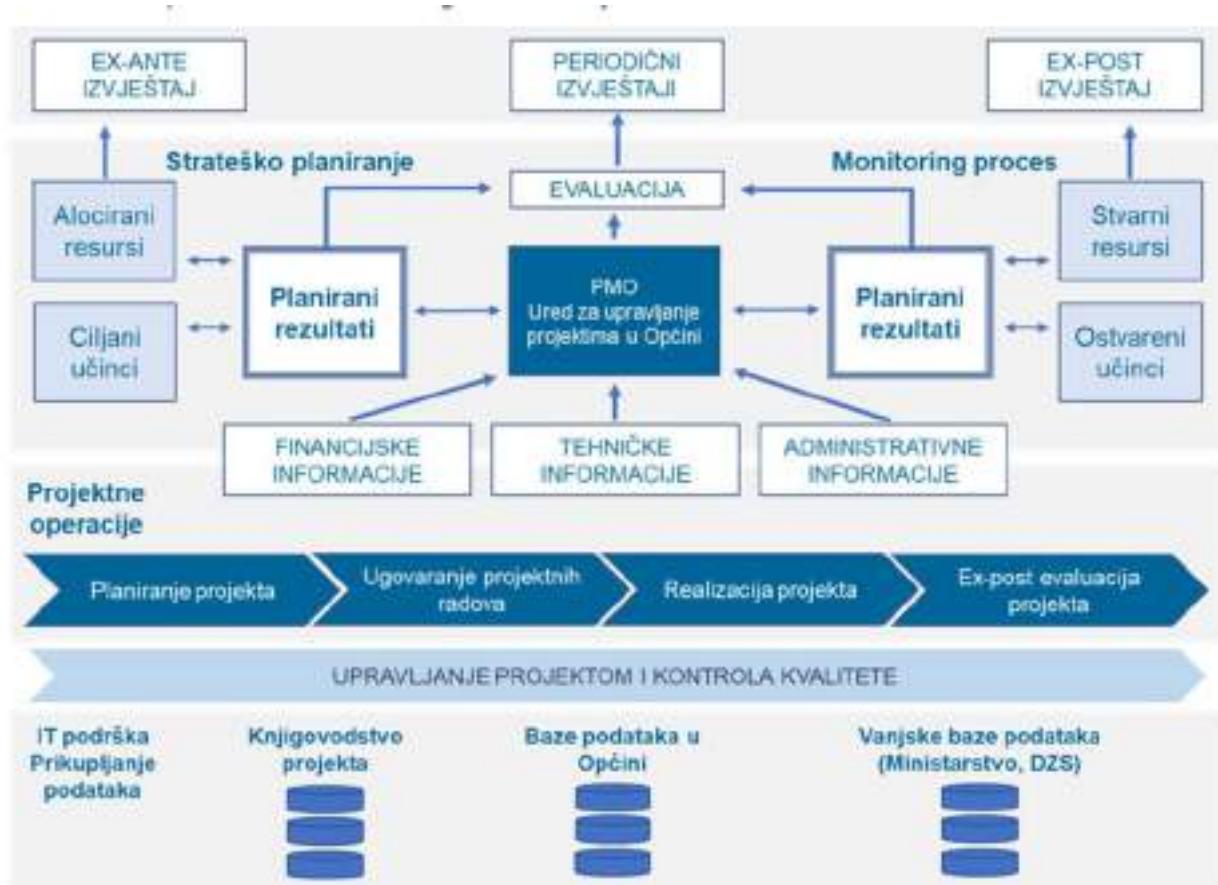
- Povezani s Ažuriranjem strategije - moraju obuhvatiti samu suštinu rezultata intervencije koja se planira (Slika);

- Normativni - moraju imati jasnu normativnu interpretaciju o smjeru kretanja i rezultatu;
- Robusni - moraju biti pouzdani i statistički potvrđeni; i,
- Prikupljeni na vrijeme - indikatore koje nije moguće statistički obuhvatiti u realnom vremenu ne treba planirati.

Sustav monitoringa i evaluacije uspostavlja općinska uprava, a sastoji se od četiri razine:

1. Razina strateškog planiranja, upravljanja projektima implementacije i monitoringa;
2. Razina pojedinačnih projekata implementacije;
3. Razina evaluacije i izvještavanja; i,
4. Razina prikupljanja podataka i IT podrška.

Slika 35: Mapa sustava monitoringa i evaluacije

Izvor: T&MC Group

Centralno mjesto sustava monitoringa i evaluacije zauzima "PMO – Program management office" - Ured za upravljanje projektima za implementaciju Strategije. Na ovom mjestu se odvija proces monitoringa i evaluacije. PMO prikuplja kvantitativne i kvalitativne informacije do managementa pojedinačnih projekata, službi unutar Općine kao i vanjskih baza podataka (npr. vladina ministarstva, vladine agencije, DZS i dr.).

Implementacijski projekti se pojedinačno planiraju, imaju svoj projektni tim, projektnu organizaciju i kontrolu kvalitete projektnih radova. Za pojedinačne implementacijske projekte vodi se projektno knjigovodstvo kako bi se prikupili

kvantitativni podaci. Kvalitativne informacije u samom projektu prikuplja projektni management. Na razini evaluacije provodi se evaluacijski proces koji se najčešće eksternalizira. Evaluatori izrađuju ex-ante i ex-post izvještaje, dok periodične izvještaje izrađuje PMO. Za sustav monitoringa i evaluacije potrebno je osigurati adekvatnu IT opremu.

7. LITERATURA I IZVORI

Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju – Upisnik poljoprivrednika

ASCIMER – Governance and implementation of Smart City projects in the mediterranean region, Project Package 1,

(Dostupno putem: <http://www.eiburs-ascimer.transytpojects.com>)

Bacco, M. et al. (2019.) „The Digitisation of Agriculture: a Survey od Research Activities on Smart Farming“. *Array*, 3 (4), str. 1 – 11.

Ballina Ballina, F. J. de la, Pelaez, L. V., Valle Tuero, E. del (2019.) „Smart Tourism Destination: Urban versus Rural Technological Behaviours“, *Revista Internacional de Turismo Empresarial y Territorio*, 3 (2), str. 16 – 37.

Bealanche, A. et al. (2019.) „Optimizing management of diary goat farms through individual animal data interpretation: A case study of smart farming in Spain“, *Agricultural Systems*, 175, str. 27 – 38.

Borawski, P. et al. (2020.) „Factors Shaping Cow's Milk Production in the EU“, *Sustainability*, 12 (420)

Cvijanović, D., Vuković, P. (2014.), „Rural tourism in the Danube region of Republic of Serbia – comparative experiences and development perspectives“, projekt Sustainable agriculture and rural development in fuction of realizing strategic goals of the Republic of Serbia in framework of Danube Region 2011 – 2014., str. 31 – 48.

Državni zavod za statistiku – *Publikacije i statistika*

Europski fondovi – *portal*

Europska komisija – *Strategija Europa 2020.*

Europska komisija – *Vodič za monitoring i evaluaciju*

European Network for Rural Development – *Smart Villages – revitalizing rural services*

European Regional Development Fund (2014.) „Digital Agenda for New Tourism Approach in European Rural and Mountin Areas“ (Dostupno putem:

http://dantepoject.eu/sites/dantepoject.eu/files/goodpractices/DANTE_Thematic_Guidelines.pdf

European Network for Rural Development i The European Agricultural Fund for Rural Development (2018.) „Projects Brochure – Digital and Social Innovation in Rural Services“ (Dostupno putem:

https://enrd.ec.europa.eu/sites/enrd/files/enrd_publications/publi-eafrd-brochure-07-en_2018-0.pdf

Eurostat – *Statistički izvještaji*

Eremia, M., Toma, L., Sanduleac, M. (2017) „The Smart City Concept in the 21st Century“, *Procedia Engineering*, 181 (1), str. 12 – 19.

Etkowitz, H., Zhou, C. (2006) „Triple Helix twins: Innovation and sustainability“, *Science and Public Policy*, 33 (1), str. 77 – 83. (Dostupno putem: <https://doi.org/10.3152/147154306781779154>)

Florida, R. (2002) *The Rise of Creative Class*, Basic Books, New York

Giffinger, R., & Lu, H. (2015) *The Smart City perspective: A necessary change from technical to urban innovation (first)*, Milano: Fondazione Giangiacomo Feltrinelli

Grain.org, „Agriculture 3.0 or (smart) agroecology?“ (Dostupno putem: <https://www.grain.org/en/article/6280-agriculture-3-0-or-smart-agroecology>)

Gretzel et al. (2015.) „Smart tourism: foundations and developments“, *Electron Markets*, 25, str. 179 – 188.

Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti – *Interaktivni GIS Portal*

Hrvatski zavod za zapošljavanje – *Publikacije i statistike*

Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje – *Publikacije i statistike*

McKinsey Global Institute – *Smart cities: Digital solutions for a more livable future* (Dostupno putem <https://www.mckinsey.com/industries/capital-projects-and-infrastructure/our-insights/smart-cities-digital-solutions-for-a-more-livable-future>)

Ministarstvo kulture, Konzervatorski odjel u Vukovaru – *Registar kulturne baštine*

Nam, T., Pardo, T. A. (2011) „Conceptualizing Smart City with dimensions of technology, people, and institutions“ *Proceedings of the 12th Annual International Conference on Digital Government Research* (Dostupno putem: <https://doi.org/10.1145/2037556.2037602>)

Nam, T., & Pardo, T. A. (2011) „Smart City as urban innovation: Focusing on management, policy, and context, Center for Technology in Government“ *University at Albany* (Dostupno putem: http://www.ctg.albany.edu/publications/journals/icegov_2011_smartcity)

Općina Negoslavci – *Financijski izvještaji*

Općina Negoslavci – *Plan gospodarenja otpadom Općine Negoslavci za razdoblje od 2018. do 2024.*

Općina Negoslavci – *Proračun općine Negoslavci za 2020. godinu i projekcije proračuna za 2021. i 2022. godinu*

Općina Negoslavci – *Prostorni plan uređenja Općine Negoslavci*

Općina Negoslavci – *Službena web stranica Općine*

SMARTA Mobility Program – *Report on rural Good Practices*

Smart Village Network – *portal* (Dostupno putem: <https://www.smart-village-network.eu/network>)

Strukturni fondovi – *portal* (Dostupno putem: <https://strukturnifondovi.hr/>)

Wageningen University and Research (WUR) et al. (2016.) „Internet of food and Farm 2020“ (Dostupno putem:
<https://www.iof2020.eu/communication-materials/iof2020-booklet.pdf>)

8. POPIS SLIKA

Slika 1: Metodologija strateškog planiranja jedinica lokalne samouprave	3
Slika 2: Integrirani pristup implementaciji.....	4
Slika 3: Proces pripreme i realizacije implementacijskih projekata	4
Slika 4: Europa 2020 – sektori u koje će EU usmjeravati ulaganja iz Kohezijskih fondova	5
Slika 5: Strateški ciljevi programskog razdoblja EU 2021.-2027.....	7
Slika 6: Nacionalni operativni programi.....	8
Slika 7: Mreža cestovnog prometa u Općini	19
Slika 8: Pokrivenost fiksnim pristupom telekomunikacijskim uslugama u Općini	20
Slika 9: Pokrivenost mobilnim telekomunikacijskim signalom u Općini.....	20
Slika 10: Vodoopskrba i odvodnja na području Općine Negoslavci	21
Slika 11: Energetski sustav na području Općine Negoslavci	22
Slika 12: SWOT analiza Općine Negoslavci	26
Slika 13: Glavne razvojne potrebe i potrebna unapređenja u razdoblju do 2027. g.....	27
Slika 14: Vizija i misija razvoja Općine do 2027.....	29
Slika 15: Glavni razvojni ciljevi Općine	30
Slika 16: Ciljani ekonomski pokazatelji Općine za razdoblje do 2027.....	31
Slika 17: Zatvoreni krug zaostajanja ruralnih područja	32
Slika 18: Strateški koncept razvoja "pametne Općine" u razdoblju do 2027.....	33
Slika 19: Strateški koncept - Negoslavci 2027	34
Slika 20: Digitalni "eko - sustav" pametne Općine	36
Slika 21: R&D projekti na području "pametne poljoprivrede" u EU	37
Slika 22: Primjer sustava digitalne platforme za upravljanje poljoprivrednim površinama	38
Slika 23: Tijek prikupljanja, obrade i ustupanja podataka na "pametnim farmama"	39
Slika 24: Koncept „pametnog sela“ Negoslavci – poljoprivredne aktivnosti i alokacija odgovornosti.....	39
Slika 25: Lokalna proizvodnja energije iz obnovljivih izvora.....	40
Slika 26: Mobilnost na zahtjev	41
Slika 27: Definiranje destinacije ruralnog turizma	42
Slika 28: Koncept „pametnog turizma u Općini“	44
Slika 29: Grad Güssing (Austrija) - primjer dobre prakse "zelene" energije.....	46
Slika 30: Selo Nagypáli (Mađarska) - primjer dobre prakse "zelene" energije	47
Slika 31: Primjeri dobre prakse „pametnog turizma“: Haloze (Slovenija), Zaliepie (Poljska) i Guttenbach (Austrija)	47
Slika 32: Glavna područja djelovanja i operativni ciljevi strateškog razvoja Općine do 2027. g.	50
Slika 33: Uključenost i alokacija odgovornosti ključnih dionika	53
Slika 34: Ilustracija odnosa između planiranih i stvarnih rezultata intervencije	56
Slika 35: Mapa sustava monitoringa i evaluacije	57

9. POPIS TABLICA

Tablica 1: Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina – Općina Negoslavci	11
Tablica 2: Broj poljoprivrednih gospodarstava prema vrsti (31.12.2019.)	12
Tablica 3: Popis najvećih gospodarskih subjekata po poslovnim prihodima.....	12
Tablica 4: Struktura zaposlenih po sektorima (pravne osobe)	13
Tablica 5: Popis kulturnih dobara na području Općine	14
Tablica 6: Kretanje broja stanovnika na području Općine 1961-2011.....	15
Tablica 7: Stanovništvo prema nacionalnosti.....	15
Tablica 8: Prirodni prirast u Općini.....	15
Tablica 9: Struktura nezaposlenih, prosinac 2019. g.....	16
Tablica 10: Osnovne škole, razredni odjeli, učenici i učitelji, početak školske godine 2018./2019.	17
Tablica 11: Dječji vrtići i druge pravne osobe, djeca i zaposleni, početak pedagoške godine 2018./2019.	17
Tablica 12: Popis udruga na području Općine	18
Tablica 13: Količine odvojeno sakupljenih vrsta otpada	23
Tablica 14: Udio miješanog i odvojeno sakupljenog komunalnog otpada u RH i Općini Negoslavci - 2016.....	23
Tablica 15: Proračun Općine Negoslavci.....	24
Tablica 16: Bilanca Općine Negoslavci za 2018. godinu	25
Tablica 17: Pregled dugotrajne imovine Općine Negoslavci	28
Tablica 18: Vrste evaluacija	56